

MKR-SAK 16/99: Rapport fra KV's gen.fors i Harare,
Skisse av prosjektet "Den norske kirkes økumeniske og internasjonale identitet."

Saksbehandler: Ørnulf Steen

Saksordfører: Ole M. Norderhaug

MKR inviteres til å drøfte prosjektet "Den norske kirkes økumeniske og internasjonale identitet" på bakgrunn av følgende prosjektskisse:

Med henvisning til MKR-SAK 2/99 m/1 foreslås at det igangsettes et arbeid med Den norske kirkes økumeniske og internasjonale identitet. Forslaget legges frem for Kirkemøtet 99 i forlengelsen av rapporten fra KV's generalforsamling i Harare. Det er et mål at prosessen avsluttes med en sak for Kirkemøtet 2001.

Bakgrunnen for et slikt arbeid er følgende:

- generalforsamlingene i de økumeniske organisasjoner (LVF 1997, KEK 1997, KV 1998)
- kirkeavtaler som har blitt inngått de senere årene ("Nådens fellesskap" med Metodistkirken, "Porvoo-avtalen" med den anglikanske kirke, forestående undertegning av "Leuenberg-konkordien", samtaler som foregår med Misjonsforbundet, "Felleserklæringen om rettferdiggjørelseslæren")
- utviklingen i samarbeidet mellom kirken og organisasjonene nasjonalt (SMM) og internasjonalt, bl.a. den økende kontakt mellom KV og den evangelikale bevegelse.
- det mangfoldige vennskapssamarbeidet både på menighets- og bispedømmeplan
- det flerkulturelle og flerreligiøse samfunn, bl.a. forholdet mellom majoritet og minoritet.
- kirkelig deltakelse i forsoningsarbeid i konfliktområder på ulike steder i verden.
- forberedelsesprosessen til KV's misjonskonferanse i Salvador 1996, "Evangeliet og kulturene" som resulterte i rapporten "Gud er løs".

Prosessen som arbeidet med den økumeniske og internasjonale identitet skal skape, forankres i den lutherske *communio* nasjonalt og internasjonalt samtidig som den angår hele bredden i det økumeniske arbeid og det fellesskap som den økumeniske bevegelse representerer.

MÅLSETTING

En hovedmålsetting med prosjektet vil være å vekke, styrke og utdype bevisstheten, både på lokalt, regionalt og nasjonalt plan, om at vi tilhører den ene, verdensvide, apostoliske kirke og at vi har et felles oppdrag i vitnesbyrd og tjeneste.

Denne hovedmålsettingen vil vi søke å nå gjennom ulike aktiviteter:

Arbeide med de saker som gjennom generalforsamlingene i de økumeniske organisasjoner er løftet frem som hovedsaker. "Faith and Orders" ekklesiologistudie inkluderes i prosessen.

Følge opp studieprosessen om Evangeliet og kulturene.

Skape bevissthet om de endringer og påvirkninger i det økumeniske klima som har skjedd i vår kirke gjennom de senere år, bl.a. på grunnlag av det arbeidet som er gjort med kirkeavtaler etc

Stimulere menigheter til å finne uttrykk for sin tilhørighet til og sin identitet formet av det å være både lokal og global. Menigheter utfordres til å reflektere over sin egen måte å være menighet i møte med både det lokale og globale. Dette kan skje ved å hente inn og reflektere over erfaringer fra arbeidet med misjonerende menigheter, menigheter i møte med den flerkulturelle virkeligheten, menigheter og lokaløkumenikk menigheter og solidaritetsarbeid både nasjonalt og internasjonalt

Arbeide med gudstjeneste i lys av økumeniske impulser

Styrke menighetenes forståelse av sin deltagelse og sitt medansvar i forhold til konkrete internasjonale spørsmål, rettferdighet, menneskeretter vern om skaperverket

Styrke organisasjonenes tilhørighet til bredden i den lutherske kirkefamilie

Gjensidig styrking av bevisstheten om organisasjonenes/bevegelsenes plass i kirken

Forholdet til evalueringen av SMM må avklares. Når kommer SMM frem til evaluering på kirkemøtet? År 2000?

Det er et mål at dette arbeidet involverer ulike aldersgrupper.

METODE

Arbeidet skal søke å involvere ulike nivåer i kirken, men det må i størst mulig grad arbeides frem nedenfra. For å få til dette bør det defineres konkrete utfordringer til de ulike nivåer i kirken.

En viktig del av prosessen vil være å utfordre utvalgte menigheter, bispedømmer, lokalmiljøer, organisasjoner og bevegelser om å arbeide med ulike sider av kirkens økumeniske og internasjonale identitet med utgangspunkt i deres egne erfaringer – eks. vennskapsmenigheter, menigheter engasjert i misjon, dialog med folk av andre religioner, solidaritetsarbeid osv.

Det etableres en styringsgruppe for arbeidet. Gruppen oppnevnes av MKR og har representanter fra NØM (som er den av fagnemndene som følger prosessen nærmest) og aktuelle miljøer/nettverk i Dnk. Bør NKR være representert i styringsgruppa? (Det kan være aktuelt både utfra NKR som et viktig, nasjonalt, økumenisk organ og utfra konkrete tiltak som pastoralsamtalene med Sudan og Rwanda) Gruppen må ikke være for stor.

SAMARBEIDSPARTNERE I PROSESSEN

Bispedømmer og menigheter

Organisasjoner for ungdom, misjon, indremisjon, KN og lignende.

NKR/LVF / KV / KEK (hvordan kan de involveres?)
Noen utvalgte søsterkirker

TIDSPLAN

Høsten 1999

Prosjektet forberedes. Prosjektgruppe oppnevnes

Vår 2000

Videre forberedelse av prosjektet. Aktuelle organisasjoner/institusjoner trekkes inn i arbeidet. Ved påsketider: Henvendelse til menigheter og andre aktuelle instanser med utfordring om å svare på spørsmål, sette i gang prosesser, lage rapporter etc

Høst 2000

Prosessen "går" i lokalmiljøene. Sannsynligvis vil det fortsatt være nødvendig med å utfordre nye miljøer til å delta

Vår 2001

Konferanse der "resultater" presenteres og reflekteres over.

Høst 2001

Utarbeiding av ev. rapport/forberedelse av KM-sak

Forslag til vedtak

- 1. MKR ber om at det arbeides videre med prosjektet "Den norske kirkes økumeniske og internasjonale identitet" på grunnlag av fremlagt projektskisse og de merknader som fremkom i MKR's møte.*
- 2. MKR ber om å få denne saken tilbake til sitt møte i september.*
- 3. MKR ber sekretariatet komme med forslag til medlemmer av styringsgruppe til rådets møte i september.*

MELLOMKIRKELIG RÅD

OSLO

6. OG 7. MAI 1999

MKR-sak 16/99: Rapport fra KV's generalforsamling i Harere (KM-sak)

Saksbehandler: Ørnulf Steen

Saksordfører: Ole Martin Norderhaug

Sakspapirer:

- Rapporter fra Den norske kirkes delegater til gen.fors i Harere (vedlagt)
- Forslag til samlet rapport (ettersendes)
- Skisse av prosjektet "Den norske kirkes økumeniske og internasjonale identitet" (ettersendes)

27.01.99

Rapport m. 5/99

KIRKERÅDET		
MELLOMKIRKELIG RÅD		
SAMISK KIRKERÅD		
28	JAN	1999
Til	SU	
J. nr.	99/32-4	
Ansly nr.	772.13	

J: SU

Rapport

Til: Mellomkirkelig Råd
Fra: Kari Lorentzen
Tema: Kirkenes Verdensråds generalforsamling i Harare
03.12-14.12.1998

Da det er mange av medlemmene i Mellomkirkelig Råd som ikke kjenner meg og årsaken til at det foreligger en rapport fra meg, vil jeg innledningsvis bruke noen ord på å gjøre leserne kjent med min kirkelige tilhørighet og hvorfor jeg var på denne generalforsamlingen. Jeg tilhører Det Norske Misjonsforbund, et kirkesamfunn som har som sitt motto: «Guds barns enhet og synderes frelse.» Dette mottoet har utfordret meg og vært en drivkraft for meg til å engasjere meg i økumenisk arbeid, og jeg har i mange år vært en ivrig talsmann for at Misjonsforbundet skulle utvide sin økumeniske «horisont». Derfor var det gledelig, etter mitt syn, at Misjonsforbundet ble med i Norges Kristne Råd fra starten. Vi er derimot ikke medlem av Kirkenes Verdensråd.

Siden 1992 har jeg sittet i styret i Kirkens Nødhjelp, en organisasjon som har et bredt økumenisk fundament. Og det var også årsaken til min deltakelse på generalforsamlingen, der jeg hadde status som observatør. Gjennom det såkalte multilaterale bistandsarbeidet har KN et utstrakt samarbeid med KV. Derfor hadde Kirkens Nødhjelp fått invitasjon til å delta på generalforsamlingen med observatører. Styret vedtok å sende gen.sekr. Atle Sommerfelt og undertegnede.

Så til de to problemstillingene jeg er bedt om å si noe om:

1. Hva har deltakelsen i generalforsamlingen gitt meg på det personlige plan og for mitt engasjement og virke i kirke og samfunn.

Som en følge av det jeg innledningsvis fortalte om min kirkelige bakgrunn var min kunnskap om Kirkenes Verdensråd forholdsvis beskjeden. Det jeg visste om organisasjonen, var det jeg hadde lest i forbindelse med styresaker i KN. I tillegg har jeg alltid fulgt med i pressen, spesielt Vårt Land, om det som rører seg på den kirkelige fronten både nasjonalt og internasjonalt. Likevel følte jeg at jeg hadde mye å lære da jeg skulle sette meg inn i saksdokumenter i forkant av generalforsamlingen.

Mitt mandat som observatør fra Kirkens Nødhjelp tilsa at jeg skulle konsentrere meg om bistandsfaglige spørsmål, og mine valg av høringer og Padare bar også preg av dette. Jeg deltok på høringen av Unit III, Justice, Peace and Creation, hvor bl.a. temaet networking and advocacy hører hjemme, et tema som Kirkens Nødhjelp har klare synspunkter på når det gjelder den rollen KV bør spille.

Når jeg nå ser tilbake, er det tre ting som jeg vil sitte igjen med som mine hovedinntrykk.

For det første tanken om den økumeniske bevegelse. Dette er ikke et entydig begrep, noe som tydelig går igjen i flere av dokumentene til generalforsamlingen. Men her prøver man å klargjøre og understreke hvordan KV forstår dette. KV's selvforståelse går ikke på det å være en «superkirke», men et fellesskap av kirker. Dette ble for meg en bekreftelse på at økumenikk ikke først og fremst er et fellesskap på grunn av likhetene oss imellom, men snarere et fellesskap på tross av ulikhetene oss imellom. Sentrum er vår felles overgivelse til Kristus.

Å våge et møte med andre kan den gjøre som er trygg i seg selv og sitt eget ståsted. Relasjonsbygging innebærer både å gi og få. Det er det som er det utfordrende og det spennende.

Det andre hovedanliggendet mitt er nær beslektet med det første, det dreier seg om møtet med enkeltmenneskene. En ting er det overveldende i en slik stor forsamling, men når du møter et enkelt menneske fra India, Papua New Guinea eller Kongo, blir det plutselig noe helt annet og nært. Dette ble for meg en øvelse i ydmykhet. Vi som kommer fra en del av verden med stabilitet både politisk og økonomisk, og der kirkene får leve ut sitt kall, har et enormt ansvar i møte med mennesker som lever under helt andre vilkår. Ting blir satt i et annet og nytt perspektiv. Det er ikke vår agenda som blir den ene og korrekte lenger.

Jeg prøvde å komme i kontakt med så mange mennesker som mulig, nettopp for å få en mulighet til å dele av våre liv med hverandre. Og da blir man berørt.

Sist, men ikke minst, må jeg trekke fram gudstjenestelivet på generalforsamlingen. Allerede åpningsgudstjenesten slo an tonen, og den har vi jo vært så heldige å få se i norsk TV etterpå. Det gledet meg å høre en eldre pastor i Misjonsforbundet, Edin Løvås, for øvrig en sann økumen, referere til denne gudstjenesten med entusiasme i en andakt i NRK nylig. Jeg må med skam erkjenne at jeg vel ikke hadde trodd at det ble lagt så stor vekt på det åndelige livet i en slik generalforsamling. Desto mer glad ble jeg da jeg oppdaget hvilken vekt man la på dette, med morgengudstjeneste, bibelstudium og to forskjellige kveldssamlinger hver dag. De gjennomarbeidede programmene der man hentet salmer og liturgi fra ulike deler av kirkefamilien, bidro på en fantastisk måte til å sette hele generalforsamlingen inn i dens rette sammenheng.

Bibelstudiegruppene hver formiddag gav meg enormt mye og ble et KV i miniatyr.

Alle disse tre elementene som jeg her har trukket fram, vil på ulike måter være med på å prege mitt liv og mitt virke framover. De vil være som en drivkraft for meg inn i mitt eget kirkesamfunn til å tale tydelig om hva KV er. Nå er ikke en debatt om medlemskap i Kirkenes Verdensråd på agendaen i Misjonsforbundet pr. i dag, og vil sannsynligvis heller ikke bli det med det første. Kanskje blir det det aldri. Likevel tror jeg det er sunt at det blir stilt noen kritiske spørsmål av og til.

Deltakelsen på generalforsamlingen har derfor også styrket meg i mitt syn på hvor viktig det er at vi fortsetter å arbeide økumenisk, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

27.01.99

2. Hvilke saker/perspektiver/relasjoner bør MKR arbeide videre med og hvem bør vi samarbeide med?

Til slutt noen tanker om hvilke saker MKR bør arbeide videre med.

Egentlig er jeg jo ikke meningsberettiget her, så ta det som et personlig synspunkt etter å ha deltatt på generalforsamlingen.

For det første vil jeg ønske at MKR griper fatt i det som ble sagt og nevnt av flere, at kristenheten utenfor KV er større enn de som er med i KV-fellesskapet. I denne forbindelse tenker jeg spesielt på evangelikale og pinsekirker. Det er mitt håp at større åpenhet og kontakt opprettes mellom KV og disse retningene slik at enheten i langt større grad kan synliggjøres som et vitnesbyrd for de ikke-troende.

For det andre vil jeg oppfordre Den norske kirke / Mellomkirkelig Råd til å intensivere arbeidet med evangelisering og misjon innenfor KV. Dette er et område som ikke er problemfritt. Spørsmålet om proselytisme ligger snublende nær. Men nettopp derfor er det så viktig å delta aktivt innad i debatten for en kirke som har så lang erfaring med misjon som Dnk.

Til sist vil jeg rette en takk til MKR v/Stig Utne for å ha innlemmet meg i den norske delegasjonen, både i forberedende møter i Norge og Sverige, og i Harare under selve generalforsamlingen. Og takk for tålmodige svar på alle mine spørsmål! Dette bidro i høy grad til at oppholdet i Harare ble givende og meningsfylt.

Oslo 27.01.99

Kari Lorentzen

Rapport m. 6/99

KIRKERÅDET ELLER KIRKELIG RÅD SAMSKIKKELSED
07 JAN 1999
SU
97/34-53 772.13

 Den norske kyrkja
MØRE BISKOP

RAPPORT FRA KIRKENES VERDENSRÅDS GENERALFORSAMLING I HARARE 3.-14. DESEMBER 1998

Av Odd Bondevik

I RAPPORT

A Generelle inntrykk

Det var en stor opplevelse å få anledning til å være norsk delegat under KV's generalforsamling. Den norske gruppen fungerte godt sammen og ble ledet på en utmerket måte av delegasjonsleder Trond Bakkevig og generalsekretær Stig Utmem.

KV-møtet var en blandet opplevelse: Interessant, lærerik og til tider morsom, men også frustrerende og slitsom.

Bibelgruppen og gudstjenestene var positive opplevelser. Møtet med mennesker fra ulike verdensdeler var givende. Opplevelsen av afrikansk kultur og menighetsliv var, som så ofte ellers, store høydepunkter. Det var også enkelte gode foredrag og innledninger i plenumssamtalene eller høringene, og flere uttalelser som ble vedtatt, er tilfredsstillende.

Men samtidig var det selvsagt også foredrag og innlegg som vi ikke på noen måte kan innestå for. Det svakeste punktet var kanskje at saksmengden var for stor i forhold til tidsrammen vi hadde til rådighet, og at en del av saksbehandlingen og ledelsen av plenumssamlingene ikke var god nok. Dette vil jeg komme tilbake til, for her har KV et stort forbedringspotensiale.

Vi er ikke bedt om å gi en vurdering av sluttdokumentene, fordi MKR vil få dem tilsendt separat. I stedet er vi bedt om å gi tilbakemelding fra det hver enkelt av oss har deltatt i. Delegasjonsmedlemmene fordelte seg på ulike undergrupper («padarer») og høringer, og jeg vil derfor i hovedsak rapportere fra det jeg var med på utenom plenumssamlingene. I annen del av rapporten vil jeg komme med en del anbefalinger til oppfølging.

B Høring fase 1: Generalsekretariatet

I fase 1 skulle høringen ta for seg KV's arbeid i de siste sju år siden generalforsamlingen i Canberra. Dels var det redegjort for det i rapporten «From Canberra to Harare», dels i «Assembly Workbook» s. 3-89. Jeg deltok i høringen om generalsekretariatet, som hadde følgende innhold:

«Office of Church and Ecumenical Relations»

Der ble det redegjort for forholdet til enkeltkirker (den romersk-katolske, pinsekirkene og evangelikale), nasjonale og regionale kirkeråd og konfesjonelle organisasjoner. Inntrykket er at mye skjer, og at disse kontaktene er viktige.

«Office of Interreligious Relations»

Her ble det redegjort for kontakt med muslimer, hinduer og nye religiøse bevegelser samt med jøder. Man gikk ikke inn på de omstridte og vanskelige spørsmål knyttet til synet på andre religioner, felles bønn o.l. Tidsrammen tillot ikke det, og sannsynligvis ville man ha opplevd at meningene ville stå skarpt mot hverandre.

Det var også rapporter fra «Office of Communication», «Ecumenical Institute Bossey» og «Finance Office». Jeg vil her nøye meg med å peke på at økonomien i KV er prekær, og at arbeidsoppgavene derfor må prioriteres langt strammere enn tilfellet synes å være nå. Dette vil jeg komme tilbake til nedenfor.

Generelt fant jeg ikke denne høringen spesielt givende. Det ble for lite anledning til å gå inn i problemene.

C Høring fase 2: «Justice and Peace»

I annen fase var det meningen å rette blikket framover. Den høringen jeg deltok på, «Justice and Peace», fungerte langt bedre. Bl.a. gjorde Sigrun Møgedal en meget god innsats som en av lederne.

I oppdraget fra MKR hadde den norske delegasjonen bl.a. fått i oppdrag å «arbeide for at religionsfrihetsspørsmålene får en skikkelig plass i KV's framtidige agenda». I samsvar med dette sørget jeg her for å overbringe og anbefale uttalelsen fra religionsfrihetskonferansen i Oslo i august 1998. At diskriminering av religiøse minoriteter er et stort problem på verdensbasis, er det ingen tvil om, og jeg ble heller ikke motsagt på dette punktet under høringen.

«Programme Guidelines Committee» nevnte problematikken i sin oppsummering fra høringen, men på en meget kortfattet måte. Derimot fikk det forholdsvis bred plass i «Statement on Human Rights»:

«We reaffirm the centrality of religious freedom as a fundamental human right. By religious freedom we mean the freedom to have or to adopt a religion or belief of one's choice and freedom, either individually or in community with others, and in public or private to manifest one's religion or belief in worship, observance, practice, and teaching.

This right should never be seen as belonging exclusively to the Church. The right to religious liberty is inseparable from other fundamental human rights. No religious community should plead for its own religious liberty without active respect for the faith and basic human rights of others. Religious liberty should never be used to claim privileges. For the Church this right is essential so that it can fulfil its responsibility which arises out of the Christian faith. Central to these responsibilities is the obligation to serve the whole community. Religious freedom should also include the right and duty of religious bodies to criticise and confront the ruling powers when necessary on the basis of their religious conviction.

Religious intolerance and persecution is widespread today, causing serious violations of human rights, and often leading to conflict and massive human suffering. Churches

must offer prayers and solidarity in all practical ways to Christians and all other victims of religious persecution.»

Jeg vil håpe at ikke bare enkeltkirker, men også KV vil følge dette opp på en aktiv måte, f.eks. overfor religionsforfølgelse i muslimske land.

Ellers bar denne høringen preg av at tematikken «Justice and Peace» lett kan bli en oppsamlingspost for det meste av verdens elendighet. Dette er det ikke lett å forholde seg til. På den ene side må en forstå at med over 330 medlemskirker i alle deler av verden vil KV uvegerlig bli et forum der en ønsker å få gehør for sine nødsrik. Det står også fast at vi som kirke har et sosialetisk mandat. Det er vår plikt å kritisere urett og å være de svakes talsmann. Nettopp som en verdensomspennende organisasjon har KV en tyngde og autoritet som gir muligheter i så måte.

Problemet ligger imidlertid i at mengden av slike saker uunngåelig blir meget stor og dermed uhåndterlig. Det blir i praksis vanskelig, kanskje umulig, å foreta prioriteringer som en kan enes om. Resultatet kan dermed lett bli enten prioriteringer som det vil være strid om, eller at en sprer seg på så mange problemområder at en ikke får utrettet så mye. I siste periode har KV redusert staben med 45 %. Det forteller at mange oppgaver må forbli uløste eller overlates til andre.

Vi kan også se tendenser til at sosio-politiske spørsmål, så berettigede de enn kan være, tar for mye plass på en generalforsamling, ofte på bekostning av andre viktige anliggender. Jeg vil her si noe mer om dette.

D Misjon og evangelisering

Under møtet hadde jeg anledning til å delta på en samling av «Commission on World Mission and Evangelism» (CWME). Der kom det til uttrykk misnøye med at misjon hadde for svak plass på KV-møtet. KV's Moderator Aram I nevnte misjon i sitt foredrag uten å gå i dybden. Generalsekretær Konrad Reisers bredt anlagte innledningsforedrag nevnte ikke temaet overhodet. Også i andre sammenhenger kom kirkens misjonsoppdrag i skyggen. I en i og for seg glimrende presentasjon av Afrikas situasjon i en plenumssamling ble hovedvekten på sosio-politiske problemer, mens kirkeveksten i Afrika, som er et av de mest iøynefallende trekk i vårt århundre, ikke var berørt i det hele tatt.

Det betyr ikke at misjonen ikke forekom i sluttdokumentene. I det avsluttende «Message» fra møtet står det følgende:

«We are challenged by the vision of a church
that will reach out to everyone,
sharing, caring, proclaiming the good news of God's redemption,
a sign of the Kingdom and a servant of the world.»

Misjon er også nevnt i rapporten fra «Programme Guidelines Committee»

På den annen side ser vi hvordan begrepet misjon er anvendt i det avsluttende «Message»:

«The mission to which God calls the church to serve, God's reign, cannot be separated from the call to be one. In Harare we saw once again the immensity of the mission in which God invites us to share. In this mission we who are reconciled to God through the sacrifice of Christ on the cross are challenged to work for reconciliation and peace with justice among those torn apart by violence and war.»

Hvis dette er ment å være en utdypelse av begrepet misjon, kan det ikke sies å være særlig balansert.

Det kom kritikk under møtet mot denne skjevheten i møtets profil. Den engelske biskop T.F. Butler tok det opp i et kraftfullt innlegg i plenum. Erkebiskop Carey poengterte også misjon og evangelisering i sin preken i den anglikanske katedral i Harare 13. desember. Også mange andre delegater uttrykte skuffelse overfor meg i private samtaler. For min del vil jeg beklage den slagside vi her kan iakttå. Alt i alt må en kunne si at misjon og evangelisering fikk for lite vekt på KV's generalforsamling.

E Kirkelig enhet

Jeg deltok på en samling («padare») om «United and Uniting Churches». Der ble det gitt interessante orienteringer fra Australia, Nord- og Sør-India, Europa og USA. Det ble pekt på både gode og dårlige erfaringer med slike prosesser. Konklusjonen på samlingen var at det er mulig å få til kirkeunioner eller sammenslåinger, men at man trenger tid på både å forberede og å gjennomføre det.

På en annen «padare»-samling ble det orientert om Porvoo-erklæringen og det videre arbeid innen det britisk/nordisk/baltiske område. Jeg redegjorde for Den norske kirkes situasjon i denne sammenheng. Det var enighet om at Porvoo må kunne kalles «an ecumenical success story», men at det er viktig at avtalen følges opp på konkret måte. Enkelte uavklarte spørsmål gjenstår, først og fremst knyttet til ordinasjoner ved domprostene, noe anglikanerne vanskelig kan godta. Denne saken har vært oppe på Bispemøtet, og det er enighet om å innskrenke slik ordinasjoner mest mulig, men ikke å forby det. Vi er neppe ferdige med dette spørsmålet i Bispemøtet, og jeg regner med at saken kommer opp på nytt.

Jeg registrerte stor interesse for Porvoo-avtalen fra representanter for kirker utenfor det tradisjonelle Porvoo-området, og mange ser for seg at tilsvarende avtaler mellom anglikanere og lutheranere kan gjøres også andre steder.

II OPPFØLGING

Som sagt innledningsvis, har jeg bare belyst enkelte sider ved KV-møtet. En samlet analyse av de ulike uttalelser er viktig, men det faller utenfor rammen av denne rapporten. Likevel vil jeg si noe om oppfølgingen av KV's generalforsamling.

A Saksbehandlingen

Denne generalforsamlingen vil, som så mange andre, bli en blanding av flere ting. Dels er det en generalforsamling i tradisjonell forstand, med årsrapporter, valg o.l., dels vil det ha stevne-karakter, og man kan også få inntrykk av at man er til stede på et seminar der man skal belæres gjennom foredrag. De to siste elementene er det i og for seg ikke noe å innvende mot, men når det er en generalforsamling, bør hovedkonseptet være at det er medlemskirkene som

skal gi tilbakemeldinger, kritikk og instruksjoner til dem som skal ha den daglige ledelse av organisasjonen. Da er det viktig at denne delen av generalforsamlingen blir skikkelig gjennomarbeidet. Som det er nå, fungerer dette dårlig:

For det første er det for mange saker til behandling i forhold til den korte tid man har til rådighet. Enten må man redusere antall saker, eller man må få flere plenumssamlinger og muligens utvide tiden for generalforsamlingen. Dermed er det for lange innledninger og foredrag under plenumssamlingene. Det er godt mulig at man skal ha innledninger, men det bør også gjøres noe for at vi kan få tilsendt en del av disse så vi kan lese dem på forhånd. Dette har vært gjort andre steder, f.eks. på Lausanne-møtet i 1974, og med gode resultater. Jeg ser også at det har liten hensikt å ha opplesning av til dels lange utkast til uttalelser under plenumssamlingene. Her bør en vurdere om dette kan gjøres på en annen måte. Slik det er nå, blir det for lite tid til debatt, og det bør en gjøre noe med.

Jeg vil også nevne at selve måten plenumssamlingene fungerer på, kan virke ekskluderende på enkelte kirker. Dette synspunktet har jeg etter tallrike samtaler med delegater som kan komme fra til dels små og ressursvake kirker med kanskje bare to, tre eller fire delegater. Når man har så små delegasjoner, kan man ikke forvente at de har mulighet til å holde oversikten. For det første vil en del av disse ha problemer med språket. De vil også i mange tilfelle være lite fortrolige med den prosedyre man har valgt innen KV. Alt dette gjør at deres synspunkter lett kan drukne eller ikke bli hørt. Jeg er klar over at «padare»-samlingene og de forskjellige høringene er et forsøk på å imøtekomme et behov, ikke minst hos små kirker som ikke alltid lar sin røst høre i plenum. Det er en god tanke at en har disse mulighetene, men skal en fortsette med det i framtiden, må det gjøres på en mye mer gjennomtenkt måte enn tilfellet var denne gang. Kvaliteten både på høringene og «padarene» var meget varierende. Det bør være mulig å planlegge og gjennomføre dette bedre.

En kunne også tenke på om det var muligheter for å ha en slags ombudsordning e.l. der en kunne få presentert sine synspunkter eller få hjelp til å fremme dem gjennom de rette kanalene. Det er ikke alle som har et kontaktnett som gjør at de har mulighet for å nå gjennom i KV's generalforsamling. Min anbefaling er at vi gjennom sentralkomiteen på et tidlig tidspunkt tar opp til fordomsfri debatt måten plenumssamlingene fungerer på for å få en bedre ordning til neste generalforsamling.

B Sosialetiske uttalelser

Det foreligger en stor mengde sosialetiske uttalelser fra KV. Mengden blir så stor at det nesten blir umulig for en enkeltkirke å følge dette opp. Jeg vil foreslå at alt dette blir oversendt til Komite for internasjonale spørsmål (KISP) for at den kan sortere ut de spørsmål som vi på vår side bør konsentrere oss om å følge opp i fortsettelsen.

C Religionsfrihet

Jeg viser til det som er sagt ovenfor. Det er viktig at den prinsipielle holdning som kom til uttrykk i uttalelsen om menneskerettighetene, blir fulgt opp aktivt både fra MKR og fra KV. Spesielt er det en kritisk situasjon i en del muslimske land. Jeg viser her til uttalelsen fra Bispemøtet våren 1998 (sak BM 3/98: «Forfølgelsen av kristne og behandlingen av religiøse minoriteter i muslimske land»). I Norge sitter Norsk Misjon i Øst inne med betydelig erfaring

og oversikt over situasjonen, og det vil være naturlig å etablere kontakt med denne organisasjonen.

D Forum

Når det gjelder tanken om et «Forum of Christian Churches and Ecumenical Organisations», er det en ide som må konkretiseres og arbeides videre med. En må se til at dette forumet ikke blir en dublett av KV, noe den lett kan bli hvis den gis stor tyngde og beslutningsmyndighet. Men den bør på den annen side ikke bli så løst organisert at hele poenget med slike samlinger faller bort. Jeg tror i utgangspunktet at ideen med et forum kan være god, og at det vil være ønskelig om den romersk-katolske kirke, de evangelikale kirker og organisasjoner og pinsevevnerne kan delta i et slikt forum. Fra norsk hold bør vi gjøre vårt for at dette kan skje.

E Misjon og evangelisering

Det bør være mulig å styrke den plass misjon og evangelisering skal ha i KV. Med vår tradisjon og teologiske profil bør vi, sammen med enkeltpersoner og grupper innen KV, øve påtrykk for å få dette til. Mulighetene til dette skulle være gode med det kontaktnett vi har innen de evangelikale kretser og misjonssammenhenger.

F Kirkemøtet 1999

Det kunne være en ide, slik vi snakket om i delegasjonen under KV-møtet, å ha en oppfølging i form av en kirkemøtesak høsten 1999.

Alt i alt var, som jeg allerede har nevnt, KV-møtet en sammensatt opplevelse. Det var ingen overraskelse, og jeg fikk bekreftet mangfoldet og problemene i den verdensvide kirke. De skjevheter jeg har pekt på, må ikke skygge for det faktum at mange verdifulle og betydningsfulle uttalelser ble vedtatt. De vil være viktige i vår kirkes videre arbeid med økumeniske og sosiale spørsmål.

Molde, 04.01.1999

Odd Bondevik

J: SU

Rapport m. 7/99

Tilbake melding fra Ole Harald Neergård om hans opplevelse av generalforsamlinga i Harare.

Mitt engasjement og perspektiv etter å ha vært på generalforsamlingen har endret seg til å bli orientert mot våre medkirker og deres særegenheter. I kontakt med andre kirkesamfunn har jeg funnet et behov for i å bli bedre kjent med min egen kirke. Gjennom bevisstgjøring om hva kirka mi står for, hvorfor og tradisjonene våre, kan jeg tryggere møte det ukjente i andre kirkesamfunn.

Engasjementet mitt er at:

- **Jeg ønsker at "alle" skal få sjansen til å reise rundt og oppleve andre kirkesamfunn.**

Gleden av å få oppleve de spennende uttrykksformene andre kirkesamfunn har og deres fellesskap tror jeg kan gi rik inspirasjon til mange menigheter i Norge. Ved å få oppleve inspirerende menigheter og personer kan vi i norske menigheter komme unna likegyldigheten og frustrasjonene som mange av oss lever i. Jeg tror at for mange menigheter vil det også bli lettere å være solidariske med våre med kristne søsken ved større kunnskap og kontakt.

- **Jeg ønsker å bli inspirert av andre som kommer inn i min menighet og oppmuntrer oss.**

I mange av de menigheter jeg i de senere år har tilhørt, har jeg sett at mennesker med evner og muligheter har gått lei og gitt opp engasjementet. Disse ressursene tror jeg det er mange av. Jeg tror og har delvis opplevd at der menighetene har klart å begynne å gi ros og inspirere, har menigheten blitt et godt sted å være. Min drøm er å få være med på å inspirere og oppmuntre i min menighet slik at alle kan få føle seg inkludert og verdsatt i miljøet.

- **Jeg ønsker at DNK i enda større grad skal være tydelig og utfordre andre kirkesamfunn i felles fora, men samtidig ta lærdom fra andre kirkesamfunn.**

Med dette mener jeg at DNK bør stille strengere krav til for eksempel internasjonal representasjon. Vi i Norden kan ikke lenger ta hovedansvaret for å fylle opp kvoten med unge og kvinner. Jeg mener at vi forsømmer mange unge menn som kunne ha gjort en god jobb og lært mye ved representasjonsoppgaver. Jeg har hørt om flere unge menn med stor kompetanse som sier at de ikke søker/melder sin interesse p.g.a. at de opplever at unge kvinner kommer først. Mitt inntrykk er at unge menn i internasjonale økumeniske sammenhenger ikke er representative for nordiske unge menn.

Jeg ønsker også at DNK skal være aktivt med i solidaritets program mellom kirkesamfunn. Personlig mener jeg at DNK bør utvide arbeidet i Afrika til å holde nære forbindelser også til "All Africa Council of Churches".

TRIDET	
Ole Harald Neergård	
Sjefredaktør	
28 JAN 1999	
Til	SU
J.nr.	199/32-3
Arkiv nr.	772.13

I det første punktet ligger det mange farer som jeg ønsker at MKR skal ta seg av. Det at menigheter i DNK skaffer seg vennskapsmenigheter i andre land opplever jeg generelt som positivt. Men særlig forhold til menigheter i u-land, ønsker jeg at MKR legger opp noen retningslinjer/veiledning som kan redusere faren for at menighetene i utlandet eller menighetene her i landet blir for skuffet.

I det andre punktet skulle jeg ønske at DNK kan klare å finne ordninger for utveksling av resurspersoner som kan være med på å gi og få inspirasjon. Dette kan være mellom menigheter i DNK eller mellom søsterkirker. Et nært samarbeid mellom DNK og misjonsorganisasjoner bør på dette feltet være naturlig.

I det siste punktet ønsker jeg at DNK skal være klar til å forplikte seg i større grad til program som skjer i økumeniske fora.

Da jeg var steward under generalforsamlingen fikk jeg ikke med meg så mye av den offisielle delen av generalforsamlingen. Disse inntrykkene og meningene har jeg ut fra det jeg opplevde og de samtalene jeg hadde med andre unge i Harare.

Steward 98

Hva er en steward?

Hva dette var visste jeg lite på forhånd. Det at jeg skulle gjøre praktiske ting var klart, men hva det kom til å bli, fikk jeg ikke vite før jeg ankom Harare. I tiden før jeg skulle reise til Harare var det vanskelig å forestille seg hva arrangementet kom til å bringe av opplevelser.

Jeg var så heldig at før selve programmet i Harare begynte, fikk jeg være med på en før visitt til noen kristne ungdommer i Sør-Afrika. Opplevelsene vi ungdommene fikk sammen var fine. Dessverre var de lokale ungdommene på min gruppe noe unge, selv om dette også gav oss en spesiell opplevelse av Afrika. Det at vi bodde privat i en drabantby var spennende og utfordrende. Ligge på gulvet med et teppe som madrass ble en hard opplevelse for min rygg. Jeg hadde problemer med å ta i mot alt det flotte husverten serverte oss, selv om familien hadde fått noe i støtte for å ha oss. Hvordan korrekt oppførsel er i en slik situasjon er ikke alltid like lett å avgjøre.

Det å få oppleve livshåpet blant de kristne ungdommene i Sør-Afrika var spesielt. Troen og håpet i meg ble styrket i løpet av de tre dagene jeg fikk oppleve sammen med dem.

Ungdomssamlingen før generalforsamlingen var noe av det beste for oss som unge, i et slikt stort arrangement. Det at vi fikk anledning til å bli kjent før generalforsamlingen startet hadde mye å si utover arrangementet. Kontakt var lett å oppnå selv i de mest hektiske periodene og vi som stewards fikk gjennom bekjentskaper anledning til å lytte og si våre meninger. Som stewards fikk vi kanskje også oppleve mer av hva som skjedde rundt generalforsamlingen enn delegatene.

Våre oppgaver som stewards var å gjøre praktiske oppgaver under arrangementet slik at minst mulig problemer skulle skje for delegater og besøkende. Oppgavene kunne være i presserommet, internett-kafeen, bokhandelen, registreringen, møtesalen, osv.

Av forberedelser kan det være klokt å ha tenkt igjennom at det kan oppstå kulturelle misforståelser i et så sammensatt samfunn. Det er lett å bli kjent da de fleste ønsker å knytte nye vennskapsbånd og kontakter. Det å få være i ei gruppe som fungerer sammen er ei god opplevelse. Det kan være lurt å forberede seg på at det kan bli en del jobb for å få gruppa til å fungere.

Regelmessig kontakt med den norske delegasjonen bør prioriteres. Informasjon om hva som skjer er smart å dele. Da blir arrangementet også mer interessant for alle.

Det å jobbe som steward er ingen ferie. Å komme til arrangementet utslitt er ingen god ide. Det er mange interessante mennesker og nettene blir korte nok.

J:SU

Rapport m. 8/99

05 FEB 1999	
Titel	SU
J.nr.	99/34-53
Arkiv nr.	772.13

99/32-5

MELLOMKIRKELIG RÅD
Den norske kirke
Gen.sekr. Stig Utne

Rapport fra KVs generalforsamling.

Undertegnede deltok som besøkende under første halvdel av generalforsamlingen, utsendt fra Hamar Bispedømme. Deretter var jeg 3 dager i Kenya, besøkte KN's kontor og så på noen samarbeidsprosjekter, dette hadde både relasjon til styringsgruppen for den internasjonale konsulenten i Hamar, samt styreverv i KN.

Når det gjelder generalforsamlingen var denne i starten først og fremst forvirrende, mange inntrykk, rikelig med papir og ord. Det slo meg at hit måtte kirkene ha sendt sine mest verbale personer.

På den ene side hadde det vært ønskelig med en adskillig bedre informasjon/opplæring på forhånd, for kanskje raskere å kunne gli inn/finne seg til rette. På den andre siden var den babelske forvirring sjarmerende - for så plutselig å oppleve sterkt og godt fellesskap i gudstjenestlige samlinger. Det gikk an å både være forvirret, for så å oppleve tryggheten og fellesskapet som Guds barn.

Av spesielt sterke opplevelser var det først og fremst kveldsgudtjenesten med korsvandring som sitter i minnet, de 3 timene opplevdes ikke lengre enn en vanlig norsk høymesse. Spesielt var det å høre sitt eget språk under en av lesningene. Det gjorde også inntrykk å be Fadervår sammen, alle på sitt tungemål. Disse, og andre gudstjenestlige samlinger, var kort og godt trosstyrkende.

Forhandlingene fulgte jeg via TV-skjermer i teltet ved siden av plenumssalen. Det var som å kikke inn på et idrettsarrangement gjennom gjerdet. Mange ganger var det vanskelig å få med seg hva debatten egentlig dreide seg om, og det kunne være langt mellom poengene. Som i mange sammenhenger her hjemme, har vi mye å lære når det gjelder kommunikasjon.

Jeg vil også nevne at jeg fulgte høringen i Unit 4. Det som i dokumenter og muntlig ble fremlagt som tjenlige arbeidsmetoder/satningsområder for internasjonal diakoni, hadde jeg gleden av å registrere allerede var nedfelt i planene, og fulgt opp i praksis, av Kirkens Nødhjelp. Jeg opplevde at KN lå "i forkant".

Vi er utfordret til å si noe om hva deltagelsen har gitt meg på det personlige plan, og for mitt engasjement i kirke og samfunn. Videre si noe om hvilke saker/perspektiver/relasjoner MKR bør arbeide videre med, og hvem vi bør samarbeide med.

På tross av forvirring, uenighet og enkeltes tildels skarpe utfall mot andre kirkesamfunn, var det sterkt å oppleve den felles lengsel etter lovsang, tilbedelse og ønsket om å feire gudstjeneste sammen. Dette vil jeg gjerne bringe med hjem, der det ofte føles som vi er mer opptatt av å bygge og vedlikeholde gjerder og krangle om småtterier, istedet for å se alt vi har felles.

Men hvordan kan vi nå ut med dette og få gehør? Når jeg i mitt lokalmiljø har fortalt om generalforsamlingen i KV, er det forbausende mange som nesten ikke vet hva KV er, og interessen er lik 0. Vår kanskje største utfordring er å informere om/øke forståelsen for økumenisk arbeide i våre menigheter - og lokalsamfunn. Dette har vi ikke klart å kommunisere! Hvordan skal vi nå inn til de enkeltes oppmerksomhetssfære? Vi må f. eks kommunisere bedre at kirkene også er opptatt av forhold som betyr noe for folk flest, ikke bare "rene religiøse spørsmål". Hvor mange i mitt lokalmiljø vet at KV startet aksjonene ved Mururoaatollet? Kjenner de kirkenes engasjement for gjeldssanering, eller den betydelige innsatsen for fred og forsoning i mange av verdens urolige områder?

I forholdet til hva MKR arbeider med, og menighetenes opplevelser/kunnskaper om dette, har jeg en randbemerkning. I mai 98 gikk jeg ut av Bispedømmerådet etter 8 års arbeide, de fleste som leder. Nå er jeg svært overrasket over hvor lite jeg vet om hva de arbeider med idag, og hvor lite det opptar meg. På den ene siden kan jeg skylde på mediene som nesten bare er opptatt av konflikter og sensasjoner, men på den andre siden sier dette noe om hva jeg er opptatt av - og om vår rådsstruktur som i liten grad arbeider med saker som angår "vanlige folk". Lever våre råd på andre plan enn de som berører den aktive menighetskjerne, for ikke å snakke om folkekirkemenigheten?

Ut fra dette mener jeg det må legges avgjørende vekt på relasjon til/kommunikasjon med menigheter og lokalsamfunn. Mediene må vi få et annet forhold til, både slik at vinklingen av stoffet blir annerledes, og at de fatter interesse for andre perspektiver enn de som opptar dem idag.

Vi må øke samarbeidet mellom kirkesamfunn og eventuelt også organisasjoner, gjerne med hele lokalsamfunn i forhold til konkrete tiltak. Samarbeid med andre må ikke bare manifesteres som spesielle arrangementer som kommer i tillegg til det som allerede foregår, men samarbeidet må bli en naturlig del av den daglige virksomhet.

Vi burde få mange av våre verbale og skrivende aktører til å være mer opptatt av hva som forener, enn hva som skiller.

Til spørsmålet om hvem vi bør samarbeide med, har jeg ingen forslag på nye partnere. Vi må først og fremst få skikk på samarbeidet med dem vi allerede har relasjoner til. Utfordringen er å få dette til å bli en naturlig del av menighetenes virke. I den grad nye samarbeidspartnere kan tjene denne hensikt, kan det være aktuelt å utvide nettet.

Til slutt vil jeg rette en takk til den norske delegasjonen, for fellesskap og fordi jeg opplevde å bli inkludert i drøftingene, selv om jeg bare var en "besøkende".

Elverum 300199

Hans Olav Høivik

J:SU

Rapport m. 9/99

KIRKELISTE	
MELLOM	
SAM	
12	1999
Til	SU
J.nr.	99/32-6
Arkiv nr.	

Anne Tveter:

Rapport fra KVs 8. Generalforsamling, Harare desember 1998

Jeg var i Harare med to "hatter" - en som medlem av gudstjenestekomiteen, og en som utgående medlem av sentralkomiteen, hvor jeg har representert den norske kirke i nesten åtte år (de første årene sammen med Biskop Bjørn Bue). Mine tanker etter generalforsamlingen er i hovedsak knyttet til mine ulike funksjoner og jeg deler opp rapporten etter dette.

Gudstjenestelivet

Gudstjenestekomiteen på seksten medlemmer ble oppnevnt i 1994 og har hatt som oppgave å forberede alle gudstjenestene under generalforsamlingen. I all hovedsak synes jeg gudstjenestene fungerte godt. Selvfølgelig var det ting som ikke fungerte som planlagt, men i de aller fleste tilfellene tror jeg komitemedlemmene var alene om å se det. Morgengudstjenestene var etter min mening best. Hver gudstjeneste hadde et tema, og etter tekstlesningen var det en form for respons fra aktører eller menigheten - enten et liturgisk spill eller en eller annen handling. Et kor var sammensatt av lokale kormedlemmer og deltakere fra generalforsamlingen og bidro svært positivt til musikken i gudstjenesten. En kveld var det en våkenattgudstjeneste hvor Kristi lidelseshistorie var den røde tråden. Det var to ulike kveldsgudstjenester - en mer "fri" som bortsett fra en fast mal, var forskjellig hver dag, og en mer liturgisk som var lik hver kveld. De nordiske landene tok ansvaret for en kveldsgudstjeneste som ble meget vel mottatt. Åpning og sluttgudstjenestene hadde sterkere politiske føringer fra "øverste" hold og komiteen hadde ingen innflytelse på valg av pretekst eller prekenholder.

Kontakten med folkene i gudstjenestekomiteen har vært spennende. Å bli kjent med liturgisk liv fra forskjellige kulturer og kirkesamfunn er berikende. Denne gangen lagde vi en gudstjenestebok som vi håper skal gjøre det lettere å dele liturgiske erfaringer med andre når man kommer hjem. Jeg har allerede hatt forespørsler fra folk fra forskjellige kirkesamfunn og har tenkt å lære fra meg det jeg klarer. Det var meget positivt at en ressursperson fra den norske gudstjenestelivet (Sindre Eide) deltok for aktivt å kunne bringe impulser tilbake. Det var synd at en del delegasjoner ikke bodde på universitetsområde og således ble forhindret fra å delta på mange av morgensamlingene.

Generalforsamlingen forøvrig

Når det gjelder resten av generalforsamlingen følte jeg meg litt "på siden". Jeg gav uttrykk for dette i Harare, og det førte til at vi et par-tre dager hadde delegasjonsmøter sen ettermiddag, som også de av oss som ikke bodde på hotellet fikk delta på. Men jeg følte vel av jeg likevel i liten grad fikk være med i drøftingene av det som skjedde av "business"

på generalforsamlingen.

Følelsen av å være litt på siden har jeg også hatt under forberedelsen. Jeg ble ikke bedt om å delta særlig aktivt i den norske eller nordiske forberedelsesprosessen og følte meg usikker i forhold til dette, fordi jeg jo hadde observert hvilken aktiv rolle sentralkomiteemedlemmet i forrige periode hadde, til og med som delegasjonsleder. I Harare fikk jeg noen spørsmål om dette fra forskjellig hold. Og spørsmålene surrer videre.

Er det fordi jeg ikke lenger bodde i sentrale strøk? Har det noe med meg og min stil å gjøre, eller er det så mange etterhvert som har "erfaring" at man må "kjempe" om plassene, og da er det vanlige politiske spillet som gjelder?

Men det går også an å spørre mer prinsipielt: hvordan bruker den norske kirke den erfaringen man opparbeider seg? I forberedelse og underveis.

Det er flere som har pekt på at det er et tankekors at delegasjonen stort sett besto av enten (dyktige) personer med meget lang fartstid innenfor KV-sammenheng eller personer stort sett helt uten erfaring (ikke mindre dyktige). I alder fordelt på over 50 og under 30. Mellom-generasjonen - de med noe erfaring, som man kanskje vil bygge videre på, hadde man ikke med.

Det er nå viktig at de av de unge som har fått erfaring får utfordringer og oppgaver i Den norske kirke, f.eks i nemder, slik at de kan bygge videre på det de har lært og erfart, og at erfaringene deres kan mates inn i den norske kirkevirkelighet.

Saker/perspektiver å arbeide videre

Jeg tror den norske kirke bør jobbe bredere med sitt forhold til KV. Riktignok ble det gjort et stykke arbeid i forbindelse med CUV-prosessen, men jeg tror at dersom Den norske kirke skal ha et eieforhold til KV og KV-anliggender, bør saker av den art også drøftes på f.eks Kirkemøtet. Det bør begynnes et arbeid hvor vi gjennomtenker hvordan vi skal bruke organisasjonen, eller felleskapet. Skal vi fortsatt i stor grad respondere til saker som blir satt på dagsorden av KV eller skal vi selv i større grad bringe saker frem for felleskapet, saker vi mener er viktige for kirkens enhet? Hvordan skal vi jobbe for å bringe frem slike saker?

Jeg tror ikke vi er ferdig med spørsmålet om hvordan man representerer Den norske kirke når man er utsendt som delegat. Dette gjelder ikke bare KV, men overalt hvor noen representerer Den norske kirke. Hvilken forpliktelse har man til å formidle holdninger som Den norske kirke ville ha inntatt og i hvilken grad står man fritt? Er det bare saker der Kirkemøtet har gjort vedtak at man er "bundet"?

I vår "hearing" ga en del uttrykk for synspunkter som ikke

akkurat har preget dagsorden i KV i den siste periode f.eks hvordan utruste legfolket til evangelisering og tjeneste. I KV har vi stort sett vært opptatt av tjenestebiten. Kanskje dette er et område vi har noe både å lære og å bidra med. At KV fortsatt ikke prioriterer å ansatte en person (eller flere) som kan samle og utvikle stoff og drive med økumenisk gudstjenesteliv, er egentlig en skandale. Spesielt nå man ser hvilket felleskap og utgangspunkt for enhet som faktisk skapes gjennom dette.

Når alt er sagt var det i grunn ganske OK å avslutte dette kapitlet med et intenst arbeid med økumenisk gudstjenesteliv. Når vi ber Fader Vår sammen på all verdens språk sier det mer enn noe hvilken enhet vi har i troen på den treenige Gud.

Anne Tveter
Ørnes 31/1-99

Rapport m. 10/99

KIRKERÅDET MELLOMKIRKELIG RÅD SAMISK KIRKERÅD	
14 APR 1999	
Til	SU
J.nr.	99/32-11
Arkiv nr.	772.13

RAPPORT FRA KVS GENERALFORSAMLING 3.-14.DESEMBER 1998

fra Ragnhild Elisabeth Hoel

Dette var mitt første møte med Kirkenes Verdensråd og økumenisk arbeid på internasjonalt nivå. I de to årene som gikk fra Kirkemøtet i 1996 til avreisen i november 1998 følte jeg meg av og til segneferdig under byrden av dokumenter som måtte leses, og til tross for all lesingen følte jeg meg ikke særlig godt forberedt før jeg reiste. Jeg hadde følelsen av at jeg skulle være med på noe veldig politisk, og jeg syntes det var vanskelig å skille de viktige sakene fra de mindre viktige. Men jeg reiste frimodig og tenkte at jeg fikk muligheten til å lære underveis.

DECADE FESTIVAL (27.-28.11)

Etter ankomst Harare var jeg med to dager på Decade Festival. Jeg hadde ikke hørt noe særlig om kvinnetiåret i Norge, men jeg syntes det var særlig interessant å få med seg plenumssamlingen "Violence against Women". Det var mange sterke historier som kom veldig nært gjennom møter med levende og engasjerte mennesker.

PAYE (29.11-1.12)

Pre Assembly Youth Event (PAYE) var nyttig. Det var en myk start; vi ble kjent med området og noen få (i denne sammenhengen) ungdommer før den store "invasjonen". Vi fikk råd og tips om hvordan man skulle overleve den første generalforsamlingen, men lærte også hvordan det kom til å være når tiden ikke strekker til og rapportene skal godkjennes.

GENERALFORSAMLINGEN (3.-14.12)

Generalforsamlingen begynte med brask og bram i åpningsgudstjenesten. Prekenen var ikke helt hva jeg hadde forestilt meg, men sangen og alle de fargeglade menneskene gjorde det til en flott opplevelse. Men det gikk ikke lang tid før alvoret begynte. Det første på programmet var rapportene fra ordstyrer og generalsekretær. Det tok litt tid før det gikk opp for meg hva som egentlig ble sagt (eller kanskje heller: ikke sagt) i disse rapportene, og særlig etter generalsekretæren sin rapport fikk jeg store forventninger til høringene.

Jeg var den eneste delegaten fra Norge som var plassert i "unit II" i fase 1 av høringene, men jeg fikk heldigvis følge av Tormod Engelsviken (som hadde "visitor"-status og følgelig ikke talerett). Høringen var ikke mye til høring etter mitt skjønn. Alt som var skjedd siden Canberra i 1991 ble presentert på nytt som om vi ikke hadde lest det før. I den andre sesjonen

var det veldig styrt hvem som skulle få si noe, og det ble heller ikke nå åpnet for debatt. Den tredje sesjonen ble styrt av Programme Guidelines Committee. Først på slutten av denne siste sesjonen var det en fra Church of England som fikk sagt noe som var litt mer generelt, og vi fikk uttrykt bekymring over at det virket som om misjonens plass i KV var sterkt svekket. Misjon var jo ikke nevnt i rapporten fra generalsekretæren, og heller ikke proselyttisme-problemet. Dette ble straks kommentert av ordstyrer som ga klar beskjed om at KV ikke var og heller ikke skulle være noen misjonsorganisasjon – men det var det jo heller ingen som hadde hevdet! (Vi fikk til og med høre at KV var blitt dannet på grunn av splittelse i misjonsorganisasjonene!)

Padare var et spennende tiltak. Tanken var absolutt god, men det led nok litt under plasseringen, alt for langt fra hovedområdet. Man skulle av og til ønske at man kunne dele seg litt mer, for det var mange diskusjonsgrupper som skulle ta for seg interessante tema.

I fase II av høringene var jeg på "Witness-strømmen". I alle "strømmene" var det ungdommer som skulle være ordstyrere, men det fungerte dessverre ikke så godt der jeg var. Ordstyreren burde kanskje ha vært litt mer erfaren? En god del av tiden ble brukt til å diskutere hva som egentlig skulle diskuteres. Til slutt kom det i alle fall fram at misjonen ikke måtte glemmes i KV-sammenheng, og det kom heldigvis også med i rapporten fra Programme Guidelines Committee.

Som uerfaren og foreløpig idealistisk ungdom var det en opplevelse å være med på godkjenning av alle rapportene fra de forskjellige komiteene, og ikke minst valg av sentralkomit . Det var lærerikt, om enn ikke alltid like oppmuntrende, å høre på debattene. Det gjorde inntrykk   (indirekte) merke presset fra de ortodokse overfor den armenske kvinnen som til slutt trakk sitt kandidatur til sentralkomit en. Det var til tider frustrerende   høre på alle innleggene mot "Message", og det var ikke alltid like lett   skjønne hva forskjellen i mening var mellom den foreslåtte teksten i en rapport og forslaget til endring av teksten.

UNGDOM

Det var mange ungdommer på denne generalforsamlingen. Noen av dem hadde nok lyst til   prøve   gjenta "ungdomsopprøret" fra Uppsala i 1968, men det ble ikke noe større aksjon enn den menneskelige lenken rundt Great Hall en ettermiddag for   markere kravet om

gjeldssanering. På meg virket det som om de ungdommene som var på generalforsamlingen var veldig bevisst på at de var unge voksne, at de ville gjøre ting på sin måte og at de ikke nødvendigvis er interessert i å tviholde på alt fra sin kirkekultur – mange er vant til å omgås ulike kulturer i dagliglivet og ser det som helt naturlig at de fører det videre også i kirkelivet.

I "Policy document on Youth Participation" fra Mandated Working Group on Youth til generalforsamlingen ble det satt søkelys på behovet for ungdommer på alle plan i organisasjonen samt en ungdomskoordinator, og også behovet for en ungdomspresident. I "message" fra PAYE til generalforsamlingen ble det streket under at ungdommene er fullverdige medlemmer, og at det er skuffende at ikke alle medlemskirkene ser det som nødvendig å fylle ungdomskvoten. Jeg skulle gjerne ha sett at dokumentet hadde blitt presentert f.eks. gjennom drama – det ble så fryktelig mange ord hele tiden.

Under PAYE la jeg merke til at det var relativt få ungdommer som hadde satt seg opp på høring i unit II, "churches in mission; health, education and evangelism", og jeg følte meg nesten litt alene om å ta ordet under selve høringen. Jeg tror ikke at jeg er den eneste som bekymrer meg litt over framtiden. Det er jo en kjensgjerning i Norge at både pengegaver og misjonsengasjementet har dalt i takt med utdøende misjonsforeninger. Jeg spør meg selv av og til hvor det har blitt av de mellom 15 og 70 år i misjonsarbeidet. Jeg tror det er veldig viktig at de som er "godt voksne" må gå foran med et godt eksempel og skape et misjonsengasjement hos de yngre.

KONKLUSJON

Før jeg reiste til Harare var jeg opptatt av misjon og enhetstanken. Etter generalforsamlingen har jeg blitt enda mer opptatt av dette – og ikke minst spørsmålet om proselyttisme opptar meg. Jeg synes det er viktig at man ikke glemmer hvorfor KV ble dannet. Ut fra de sakene som ble debattert har jeg inntrykk av at KV er på vei til å utvikle seg til et slags "mini-FN". Det er viktig at kirken må leve i verden og ta opp viktige samfunnstema, og den må også stå sammen med svakere kirker i kampen mot politiske systemer og andre problemer. Men i alle disse oppgavene må vi imidlertid heller ikke glemme at det faktisk er kirke vi er, og at målet er at vi må lære oss til å stå sammen slik at mennesker kan komme til tro.

Deltakelsen på generalforsamlingen har gitt meg innsikt i økumenisk arbeid både på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå. Jeg legger merke til ting omkring meg som jeg ellers ikke

ville ha sett på som økumenisk arbeid, og har blitt inspirert til å sette meg mer inn i denne type arbeid. Jeg håper også at den erfaringen jeg har tilegnet meg gjennom forberedelsene og deltakelsen på generalforsamlingen vil kunne komme andre til nytte.

Rapport nr. 11/99

RAPPORTERING FRA KV'S 8. GENERALFORSAMLING I HARARE ved Sindre Eide

Jeg fikk invitasjon fra Mellomkirkelig Råd og Kirkens Nødhjelp til å delta i Harare som visitor. Bakgrunnen for invitasjonen var mitt engasjement for å bringe salmer og liturgisk stoff fra søsterkirker til bruk og berikelse i norsk kirkeliv. Jeg ble bedt om å reise til Harare for å delta i det rike gudstjenestelivet som utfolder seg på KV's generalforsamlinger - for å delta, suge til meg inntrykk og knytte kontakter med folk i søsterkirker som driver med sang og musikk og liturgisk arbeid i et fornyelsesperspektiv.

Jeg var i Harare fra lørdag 5. til tirsdag 15. desember. Det var en stor opplevelse - og jeg har fått med meg mange inntrykk og mange liturgiske byggeklosser som jeg vil bearbeide i tiden fremover med tanke på norsk kirkevirkelighet. Stor takk til Mellomkirkelig Råd og Kirkens Nødhjelp for denne unike anledningen jeg fikk!

KIRKERÅDET MELLOMKIRKELIG RÅD NORSK KIRKERÅD
14 APR 1999
SU
99/32-13 772.13

I. GENERELT

Til de to spørsmålene alle som deltok i Harare er bedt om å svare på:

- *Hva har deltakelsen i generalforsamlingen gitt meg på det personlige plan og for mitt engasjement og virke i kirke og samfunn?*

Dette var første gang jeg deltok på en KV' generalforsamling. I og med at jeg først og fremst skulle delta i gudstjenestelivet, fulgte jeg forhandlingene i plenumssalen (og da på TV i visitor-teltet) mer sporadisk. Jeg fikk rik anledning til å rusle rundt på universitetsområdet, suge inn inntrykk og snakke med mennesker.

Jeg opplevde ikke minst noen av Padere-samlingene jeg var på, som en god opplevelse: Palestina-padare, liturgisk dans, om globalisering og et padare med informasjon om det keltiske fornyessenteret når det gjelder spiritualitet og liturgi, Iona community.

Generalforsamlingen i Harare var for meg den helt store anledningen til å få et førstehånds inntrykk av Kirkens Verdensråd. Som tilskuer til noen av de mange og lange plenumssamlingene kunne en nok undre seg over nødvendigheten av så mye papir og så mange ord - men samtidig fikk jeg stor respekt for seriøsiteten og grundigheten.

Harare ble uten tvil en fornyelse av mitt økumeniske engasjement. Jeg møtte så mange mennesker fra andre kirkesamfunn som hadde spørsmål å stille til meg og min kirkevirkelighet. Jeg fikk en nye opplevelse av hvor mye vi har å lære - og jeg håper og tror at jeg vil ta noe av dette med meg inn i min lokale norske kirkevirkelighet. Jeg vil være enda mer bevisst enn før når det gjelder lokaløkumenikk. Det er så altfor lett for vår kirke å klare seg uten de lokaløkumeniske kontakter og samarbeid i det daglige menighetslivet.

- *Hvilke saker/perspektiver/relasjoner bør MRK arbeide videre med og hvem bør vi samarbeide med?*

MRK bør i enda større grad gi impulser til lokaløkumenisk engasjement. Ikke bare fellesgudstjenester og møter - men samtalefora, dele-fora. Hva om MRK kunne utvikle en eller annen form for lokaløkumenisk modell hvor menigheter og kirkesamfunn innenfor

samme geografiske område forpliktet seg til å lytte til hverandre - hvor både prester, andre ansatte og lekfolk ble involvert? Jeg tenker meg en form for utvekslingsfora, delefora, hvor vi selvfølgelig ikke hopper bukk over motsetninger, men hvor vi tvinges til å lytte, hjelpes til å se verdier andre har!

II. GUDSTJENESTELIVET

- som jeg er bedt om å skrive en ekstra side om. Det blir nok litt mer...

Min plass i Harare var forsangerkoret i gudstjenesteteltet. På kortribunens øverste hylle, midt blant tenorene, stilte jeg hver morgen klokken 7! Da begynte dagens første øvelse (vi hadde også øvelse hver kveld kl.18.00), til morgengudstjenesten kl.08.00. Stammen i koret var folk fra menigheter i Harare og omegn. De lærte oss få europeere og amerikanere at når vi synger afrikanske sanger så begynner det i beina. Du verden som det svingte! Bare å få være med på dette var turen verd.

Plassen i koret var det rette sted å være når det gjaldt å tilegne seg det liturgiske materiale som ble brukt på de forskjellige gudstjenestene. Jeg fikk både tekster og toner og andre liturgiske byggeklosser inn under huden - ikke minst fikk jeg god anledning til å vurdere hva som kan fungere i en norsk kontekst av alt det materiale vi var igjennom - og min «Assembly Worship Book» ble etterhvert full av kommentarer i så måte.

Jeg fikk med meg følgende gudstjenester i Harare:

I gudstjenesteteltet:

Alle morgengudstjenestene den tiden jeg var der

Tre av kveldsgudstjenestene - bl.a. den vi fra Norden hadde ansvar for.

Korsvandringsgudstjenesten i teltet og området rundt, søndag kveld, 6.12

Gudstjenesten i anledning feiringen av Kv's 50-årsjubileum, søndag ettermiddag 13.12

Avslutningsgudstjenesten mandag 14.desember.

Andre gudstjenestedsteder:

Jeg deltok på gudstjenester i lokale kirker begge søndagene jeg var der.

Størst opplevelse var den første søndagen i «Marching church» - hvor jeg var plassert for å bringer en (musikalsk) hilsen. Var det på grunn av trompeten jeg ble plassert her? «To day we will teach you how to march» var velkomsten til oss gjester, en gruppe indiske kvinner, en tysk kveker og meg. I denne vesle kirken (menighet i en av de mange «indigenous churches» - denne stiftet i 1956 - nå med <1750 medlemmer) langt ute på landsbygda var tamburinene og trommene i gang hele tiden - alle i menigheten fikk stå opp etter tur og marsjere rundt i lokalet, og gjerne en tur utenfor også. Her var vi så langt fra å følge Norsk gudstjenestebok som vel mulig - og det kjentes befriende akkurat der og da!

Den andre søndagen var jeg på nattverd-gudstjenesten i den store anglikanske katedralen i Harare - en av nattverd-gudstjenestene som deltakerne denne søndagen ble anbefalt å slutte opp om.

Jeg deltok også på en gudstjeneste ved «The universal fellowship of Metropolitan Community churches», et nettverk av kirker som markerer sin åpenhet for homofile og lesbiske prester. Jeg opplevde deres gudstjeneste som inkluderende og varmhjertet. De la ikke skjul på hva de stod for, uten at det opplevdes som propaganda.

I det følgende vil jeg forsøke å oppsummere mine inntrykk fra **gudstjenestelivet på generalforsamlingen i Harare med tanke på hvilke impulser det kan gi til norsk kirkevirkelighet:**

1. Gudstjeneste og den virkelighet folk lever i

Et særpreg ved gudstjenestelivet i Harara var den naturlige måten menneskers virkelighet ble en del av gudstjenesten på. Sterkest opplevde jeg dette på korsvandringen. Vi gikk ut i den afrikanske natten, fra stasjon til stasjon i en korsvandring hvor vi delte smerten over at det enda er langt igjen før vi som kristne kirker kan dele Kristi legeme og blod sammen. Anger og bekjennelse preget vandringen hvor bibeltekstene som ble lest på stasjonene var hentet fra Mark 14-16. Kristi lidelseshistorie og våre liv - både vår synd, smerte og vårt håp - var vevd sammen hele veien. Mellom noen av stasjonene ble vi oppfordret til å danne små grupper på tre personer og bedt om å dele erfaringer fra vårt eget liv, dele noe som smertet oss i vår livssituasjon, vår kirkesituasjon eller samfunnssituasjon. Mellom to andre stasjoner ble vi bedt om i små grupper å be for hverandre. Mellom de andre stasjonene gikk vi i stillhet, eller forsangergruppen blandet seg med de andre deltakerne og holdt sangen i gang. Tre timer varte korsvandringen uten at det kjentes for lenge. Sent søndag kveld gikk vi hver til vårt -og møttes igjen mandag morgen hvor vi feiret en oppstandelsesgudstjeneste etter ortodoks tradisjon.

Personlige vitnesbyrd og aktuelle bønner hadde sin naturlige plass i gudstjenestelivet. På forhånd fastlagte ordninger og stram regi var ingen hindring for at det aktuelle og spontane fikk plass. Flere steder i min Harare worship-book har jeg notert meg at «norsk gudstjenestevirkelighets største utfordring er å løfte menneskers virkelighet inn i gudstjenestelivet på en ærlig og sann måte».

2. Bevegelser, symbolhandlinger, det visuelle.

De mange symbolhandlingene knyttet også an til menneskers virkelighet. Størst inntrykk på meg gjorde det da vi under en morgengudstjeneste ble oppfordret til å skrive navn på martyrer på røde tøyduker som var lagt ut i midtgangene i teltet. Etterpå kunne man ta et frø som lå på duken - et frø som man siden kunne så, og som så ville bære frukt - som en påminnelse om historien til den man hadde skrevet navnet på... Senere i denne gudstjenesten ble alle dukene båret frem i stillferdig og høytidelig prosesjon - og hengt på det store korset.

En dag var det duker med martyrnavn som ble hengt på korsets tverrbjelker - en annen dag ble korset dekorert med friskt grønt løv osv. Slik ble det store trekorset i sentrum av gudstjenesteteltet det helt sentrale symbol og samlingsmerke. Korset var lagte av en treskjærer fra Zimbabwe. Materialet var gamle jernbanesviller fra kolonitiden. Slik var Afrikas smerte, trelldom og undertrykkelse bokstavelig talt til stede på dette korset - og i sentrum av gudstjenestelivet.

Det var gjerne flere prosesjoner i samme gudstjeneste, dans til salmer og bibellesninger, nye farger på veggteppene bak alteret alt etter gudstjenestens preg, utveksling av kors, bruk av lys og mye, mye mer. Jeg har notert meg en masse muligheter når det gjelder større variasjon med hensyn til bruk av gudstjenesterommet, handlinger og bevegelser - her er det mye hente med tanke på norsk gudstjenesteliv.

3. Liturgere sammen - ikke nødvendig med en gudstjenesteleder - lekfolks deltakelse.

Hver gudstjeneste i Harare hadde mange liturger, forsangere, tekstlesere, medvirkende i prosesjoner etc. - En påminnelse til vårt hjemlige gudstjenesteliv om at vi kan gjøre mye mer enn å ha leke tekstlesere og lek medvirkning under forbønn IV. Det er flott å oppleve gudstjenester hvor det er forskjellige ledere og medvirkende ved de forskjellige innslag uten at det virker forvirrende eller urolig - men rett og slett gir en understreking av at dette er vår alles gudstjeneste!

4. Gudstjenester med elementer fra mange ulike tradisjoner uten at det faller fra hverandre.

Enkelte av gudstjenestene bar preg av en bestemt kirkelig tradisjon, som f.eks oppstandelsesgudstjenesten etter ortodoks tradisjon. Men selv på denne var det innslag fra andre tradisjoner. Dette er noe av det mest berikende ved gudstjenestelivet på Kirkenes Verdensråds generalforsamlinger - at man våger å blande de ulike tradisjonene, at liturgiske byggeklosser fra forskjellige kirkesamfunn og kulturer smeltes sammen. På den måten går vi ikke på besøk til hverandres gudstjenester i løpet av en generalforsamling. Vi deler hverandres rikdommer hele tiden. Slik blir lengselen etter enhet synlig - og i tilbedelse og lovsang kjenner vi at vi tross alt er ett i Kristus og at denne enhet en gang skal virkeliggjøres fullt og helt.

Som et eksempel på hvordan liturgiske byggeklosser fra ulike tradisjoner kunne fungere sammen, og for samtidig å vise hvordan morgengudstjenestene var bygget opp, gjengis her opplegget for tirsdag morgen, 8. desember:

- Afrikansk tromme - røkelse og risling med små klokker(asiatisk trad) kaller til tilbedelse
- Stillhet
- Åpningshilsen (vekslesning mellom leder og forsamling - den samme hver morgen: Salme 51,15;10-12
- Salme: Hi to tsubuno (When a grain of wheat into the ground has fallen...) - fra Japan
- Bønn (We pray for the holy martyrs) - en bønn etter etiopisk ortodoks tradisjon. Mellom bønnens tre ledd: Etiopisk ortodoks omkved: «Kiria layson»
- Evangelieprosisjon (Entry of the word) - i dag med etiopisk ortodokse prester som de mest synlige i prosesjonen - røkelse, evangelielys, Bibelen høyt hevet.... Alle står og synger til Bibelen er båret helt frem til podiet: «Tseganesane» - Etiopisk hymne fra 600-tallet («We have received grace. We have received mercy, through the cross of Jesus Christ»)
- Skriflesning: Joh 12,20-26
- Response til ordet - med oppfordring til å skrive navn på et vitne, en martyr på dukene som nå ble lagt ut i midtgangene (se ovenfor).
- Salme, mens folk fortsatt kunne skrive navn på dukene: Balaacoolwe («Blessed are the persecuted» - Zambia
- Salme: «Kiedy ranne» (In the distance day is breaking) - Polsk
- Bønner / Litani - en indisk («Let us thank God for calling men and women...») og en fra ortodoks langfredagsvesper («Your cross, O Christ, has been an invincible weapon of the martyrs...»), en koptisk ortodoks helgenbønn. Som omkved(response) mellom bønnene: ett aramaisk kyrie (fra Syria): «Moran ethera...» («Lord, have mercy») - til sist FADERVÅR.

- Frembæring av dukene - Noen av navnene ble lest: «Vi står her sammen med.....!» Etter hvert navn svarte alle: «presente» (nærværende, til stede, på spansk) Alle dukene ble hengt opp på korsets tverrbjelker.
- Velsignelsen
- Lovsang: «Stand, o stand firm» (trad. Kamerun)

5. Forsangerkorets betydning - betydningen av øvelse/regi

Uten et forsangerkor som kunne lede an både sanger og høytlesninger ville ikke gudstjenester med så mye nytt stoff ha fungert ordentlig. Det spennende med gudstjenestene på generalforsamlingen er jo at ingen har vært med på akkurat denne gudstjenesten før. Derfor kreves det mye øvelse for alle medvirkende. Øvelse også på bevegelser i rommet, posisjoner, overganger... Kort sagt på hele regien! Øvelsen til den enkelte gudstjeneste fungerte som workshop. Alle medvirkende ble inkludert på en betryggende måte - og dette skapte trygghet for menigheten under selve gudstjenesten.

6. Kirkemusikerens plass og funksjon - nede på gulvet - som tjener i fellesskapet!

Flere kirkemusikere fra hele verden var medvirkende i gudstjenestelivet. Gudstjenestekonsulent i KV, Terry Mac Arthur, ledet dem med sikker hånd. Han brukte dem alt etter hva slags musikalske tradisjoner de representerte og behersket. Og her var det ingen plass for solistiske nykker av noe slag. Alt skulle innordnes helheten. Flere forsangere og musikere (også jeg med trompeten noen ganger) i tillegg til den faste kirkemusikerstaben ble trukket inn etter behov. Det var ikke anledning til å øve så mye på forhånd til den oppgaven en fikk - her ble tingene til under øvelsen - og alle vi som ble trukket inn, fikk en klar fornemmelse av at vi var med i et tjenende fellesskap *nede på gulvet* bokstavelig talt. Vår oppgave var ikke å briljere - men å «liturgere» sammen med alle de andre som kom på gudstjenesten.

Jeg kunne ikke fri meg fra å tenke på hvilket fantastisk kurs dette ville ha vært for mange norske kirkemusikere. De skulle bare ha sett den meget habile organist Peter Arendt fra Danmark. Som den naturligste sak av verden tok han sin plass mellom tenorene i koret når han ikke ble tildelt spilleoppgaver. Her var det ingen over- og underordning. Vi jobbet alle på gulvet - sammen!

7. Ikke bare salmer med mange vers...

Fra Norden var det bare to salmer å finne i Harares worship-book: «Guds kärlek er som stranden och som gräset» og vår egen «Noen må våke i verdens natt». Det var heller ikke så mange andre europeiske salmer i den tradisjon vi er vant med. I Harare dominerte omkved, enkle lovsanger og liturgiske sanger. Når det meste som skal synges er ukjent for de fleste, og vi samtidig snakker så mange forskjellige språk, kjennes det riktig å synge samme tekst om og om igjen. Men det gir også impulser til hjemlig gudstjenesteliv - og svært mange av omkvedene og de liturgiske sangene vi brukte i Harare, gleder jeg meg til å ta i bruk i en norsk kontekst.

8. Worship-book som ressursbok fremover

Generalforsamlingens gudstjenestekomite fortjener stor takk for gudstjenesteboken «Assembly Worship Book with Material for Bible Studies» som kommer til å bli en viktig ressursbok fremover - sikkert for mange flere enn meg. Her er massevis av materiale som også kan brukes i andre sammenhenger. Etterhvert som dagene gikk og vi skred lenger og lenger fremover i gudstjenesteboken, tenkte jeg mer enn en gang at disse gudstjenestene kan da umulig ha blitt til etter klippe og limemetoden på et kontor. Flere av dem virket så helstøpte, så gjenomarbeidete. Så skriver da også lederen for gudstjenestekomiteen, Dorothy McRae-McMahon i bokens forord at komiteen i sitt arbeid tok utgangspunkt i generalforsamlingens tema, «Turn to God, Rejoice in hope». Komiteen levde seg inn i temaet sammen - og etterhvert som gudstjenestene tok form, feiret de dem sammen. De var i forberedelsesfasen hele tiden bevisst på at Harare skulle bære preg av jubileum - men samtidig ønsket de ikke å ta lettvindt på smerten over hvor langt vi har igjen før vi som kristne kirker kan dele Kristi legeme og blod sammen. Gudstjenestekomiteen var sammen i smerte og i glede - og når generalforsamlingens gudstjenesteliv begynte, så var det for komiteen som å overlevere ikke bare en bok med spennende gudstjenesteopplegg, men gudstjenester som medlemmene i komiteen allerede hadde levd seg inn i og gledet seg over å gi videre.

Slik ble også gudstjenestekomiteens arbeidsmetode for meg en bekreftelse på hvor viktig det er å legge opp gudstjenester sammen. Heldigvis har vi kommet et stykke på vei med dette i norsk kirkeliv - men jeg ser gjerne at det arrangeres enda flere gudstjenesteverksteder og at man i lokalmenighetene blir enda flinkere til å være sammen om gudstjenestene, både under forberedelse og gjennomføring.

Norge hadde et medlem i i Gudstjenestekomiteen, Anne Tveter. Hun skal ha stor takk - også fra meg for den hjelp hun gav både før og under selve generalsforsamlingen når det gjaldt å komme på innsiden av gudstjenestelivet i Harare.

9. Møte med mennesker

Noen av det mest verdifulle for meg i Harare var å møte mennesker som tidligere bare har vært navn for meg - navn knyttet til tekster og toner fra søsterkirker som jeg har fått være med å formidle inn i norsk kirkesammenheng. Jeg tenker på bl.a. Simei Monteiro fra Brasil, Patrick Matsikenyiri, fra Zimbabwe, I-to Loh fra Taiwan. Det var også inspirerende å oppleve gudstjenestelivet i Harare sammen med fire dansker, Betty og Peter Arendt og Marianne og Niels Bie. Peter Arendt har i lengre tid arbeidet med «verdenskirkemusikken» sammen med Terry Mac Arthur og flere av de andre kirkemusikerne som er knyttet til Kirkenes Verdensråds virksomhet. De fire danskene utgjør en kvartett som i Harare fikk enda flere sanger fra den verdensvide kirke på sitt repertoar. Jeg kommer til å holde kontakten med dem fremover - også med tanke på evt. seminar eller lignende hvor tekster og toner fra søsterkirker formidles til norske/nordiske kirkemusikere, prester og andre interesserte! (Bl.a. Nordisk gudstjenesteverksted år 2000 ?)

På øverste hylle i koret fikk jeg også nye venner. Det var imponerende hvor lett mine medsangere fra Zimbabwe lærte det de skulle synge. De var ikke alltid like nøye på å lese notene, men lyttet til harmoniene mens de sang. Jeg berømmet dem for dette - og spurte om alle i menighetene deres kunne synge like godt. Da var det jeg lærte et nytt, afrikansk ordspråk:

«If you can speak, you can sing. If you can walk, you can dance. If you don't understand that, you've got a problem»

S.E. 7.2.99

Rapport nr. 12/99

Journalnr. 99/32-10

Myldrende liv på "Padare"

Av Gunnar Westermoen

Generalforsamlingen i Harare trakk ca. 4800 deltakere. Ingen av de foregående syv generalforsamlingene i KV har hatt så mange påmeldte. Den viktigste årsaken til det høye besøkstallet var at arrangementet denne gangen la til rette for et mylder av samtaler og møter ved å invitere kirker og organisasjoner til å presentere og diskutere ideer og prosjekter på "Padare" (som betyr "møtested" på Shona-språket). Omkring 550 diskusjoner, foredrag, forestillinger og utstillinger gikk av stabelen i løpet av fem dager 7.-11. desember. Heftet som ga oversikt over aktivitetene på "Padare" var på 125 sider.

Programheftet for "Padare" presenterte Harare-generalforsamlingen som et av de mest representative kirkemøter noensinne. Bak den påstanden ligger nettopp at "Padare" trakk til seg en rekke grupper og organisasjoner som ellers ikke viser seg i KV-sammenhenger.

Flere nordmenn deltok på "Padare". De tre samiske representantene i Den norske kirkes delegasjon, Stig Arne Somby, Øystein Gjerdrum og Samisk kirkeråds generalsekretær Synnøve Brevik presenterte arbeidet med å gjenreise respekten for den samiske kulturarv i kirkelig sammenheng. Her deltok både aboriginere fra Australia, indianere fra Canada og afrikanske urfolk-representanter. Professor Turid Karlsen Seim ledet en paneldiskusjon om økumenisk hermeneutikk. Der tok man for seg betydningen av kjennskap til kirkers ulike tradisjoner og skriftforståelse for å kunne bidra til kristen enhet. Biskop Odd Bondevik deltok ved en presentasjon av den britisk-nordisk-baltiske samarbeidsavtalen mellom lutherske folkekirker og anglikanske kirker. Leder av Mellomkirkelig råd, Sigrun Møgedal deltok i en samtale om kirkers rolle i kampen mot AIDS-epidemien. Generalsekretær Ingrid Vad Nilsen i Norges kristne råd deltok i en presentasjon av samarbeidet mellom kirker i Norden og kirker i det østlige og sørlige Afrika. Medieforsker Knut Lundby presenterte et samarbeidsprosjekt mellom Zimbabwes universitet og Universitetet i Oslo om media, religion og identitet. Medlemmer av Kirkens Nødhjelps ungdomsorganisasjon Changemaker, presenterte seg under tittelen "Selvfølgelig kan vi forandre verden".

Mangfoldet av mindre og større arrangementer gjorde at årets KV-generalforsamling i større grad enn tidligere ble en slags internasjonale kirkedager. Tanken bak "Padare" var å skape en vekselvirkning mellom generalforsamlingens høringer og forhandlinger og de frie innspill fra organer og organisasjoner innen relevante fagområder. "Padare"-arrangementene var delt inn i seks "streams" som korresponderte med KV's definerte arbeidsområder. Om disse innspill nådde inn til, og eventuelt hadde påvirkning på plenumsforhandlingene er vanskelig å måle.

Kirkenes holdning til homofili var ikke noe synlig tema i plenumsforhandlingene. Begrepet "sexual orientation" lot seg ikke en gang nevne i generalforsamlingens

sluttdokumentet. Men temaet ble diskutert på en rekke arrangementer på "Padare". Den uformelle kirkedags-delen av generalforsamlingen ga på den måten åpning for en diskusjon som de offisielle delegatene ikke våget å føre i plenum.

"Padare" bidro til å endre profilen på generalforsamlingen i forhold til de syv foregående. Om endringen var til det bedre avhenger av øynene som ser. Dersom KV's generalforsamling først og fremst skal være et møtested der gudstjenesteliv og uformelle samtaler kan gi ny innsikt om mangfoldet i den kristne familie og ny inspirasjon til egen tro, er utviklingen mot et mer kirkedagsliknende arrangement ønskelig. Dersom KV's generalforsamling derimot skal følge opp gamle idealer om at det er formelle lærediskusjoner og samarbeidsavtaler som bringer den økumeniske bevegelsen framover, kan det være risikabelt å la et myldrende "Padare" overta generalforsamlingene.

At "Padare" ble et hovedkjennetegn ved generalforsamlingen i Harare kan derfor ses som et tegn på at en del av aktørene innen KV har minkende tro på offisielle samtaler der medlemskirkenes delegater bare ytrer seg slik at de føler de har dekning for hos sin hjemlige kirkeledelse. Når generalforsamlingen fikk mindre generalforsamlingspreg enn tidligere kan man ane at kirkenes forpliktelse overfor den økumeniske tanken i økende grad dreier seg om å skape møteplasser og samtalerom for sine medlemmer. Mange sier rett ut at det er selve møtet som er økumenikkens hovedsak, - ikke eventuelle resultater av møtet.

Det var en del klager på mangelfull skilting og informasjon om arrangementene de fem padare-dagene. På det store universitetsområdet hadde mange problemer med å finne fram. Mye tyder dessuten på at man slapp til for mange arrangementer på "Padare". Når det tilbys 10-20 ulike arrangementer samtidig vil en rekke av dem falle gjennom. Flere tilreisende fagfolk opplevde at ingen har tid til å høre på dem. Ett eksempel var den fremstående ekspertinnen innen bioteknologi, Christine von Weisecker. Hun skulle innlede på to diskusjonsmøter, men ingen tilhørere møtte opp.

Rapport m. 13/99

Rapport fra Kirkenes Verdensråds generalforsamling, Harare des. 1998.

Fra: Ingeborg A.K. Kvammen, Osbergvegen 7, 6065 Ulsteinvik.

Rapporten blir delt inn i tre hoveddeler:

1. Hva har deltakelsen i generalforsamlingen gitt meg på det personlige plan, og betydning for mitt engasjement og virke i kirke og samfunn?
2. Hvilke saker/perspektiver/relasjoner bør MKR arbeide videre med?
3. Å være Steward.

KIRKERÅDET MELLOMKIRKELIG RÅD SAMISK KIRKERÅD	
14 APR 1999	
Til	SU
Jnr.	99/32-12
Arniv nr.	772.13

1. Hva har deltakelsen i generalforsamlingen gitt meg på det personlige plan, og betydning for mitt engasjement i kirke og samfunn?

For meg bestod generalforsamlingen i tre hoveddeler:

a) Decade Festival, b) Pre Assembly Youth Event (PAYE), c) Stewards program. Jeg deltok to dager på Decade Festival og to dager på PAYE. Stewardene hadde sin egen orientering i en dag før selve arbeidet satte i gang, og vi hadde også eget opplegg utover i generalforsamlingen.

Hva har så deltakelsen i Harare gitt meg på det personlige plan?

Generelt kan jeg si at jeg ble kjent med mange spennende mennesker fra forskjellige kirker i forskjellige land, og jeg knyttet personlige kontakter med disse. Dette hjalp meg til i større grad enn før å se egen kirke, tro og eget liv i relasjon til andres kirke, tro og liv. Jeg fikk med andre ord et utvidet perspektiv på egen kirke, tro og liv. På Decade Festival sa vi: "Your story is my story, my story is your story." De personlige møtene er svært viktige for at dette skal bli en realitet.

Videre fikk jeg et utvidet perspektiv på hva ekumenikk er og bør være.

Det er svært viktig at de forskjellige kirkers ledere samtaler om kirkelig enhet! Men for meg var den viktigste erfaringen fra Harare nettopp møtene med mennesker, ikke debattene, dokumentene og vedtakene. Jo flere mennesker fra de forskjellige kirker som møtes, jo sterkere tror jeg den ekumeniske bevegelse vil bli. Derfor gjorde erfaringen fra Harare meg i større grad enn før oppmerksom på at ekumenikk også må være noe for grasrota i kirka!

Hva vil så deltakelsen i Harare bety for mitt engasjement i kirke og samfunn?

Jeg ønsker selvsagt å trekke erfaringen fra Harare inn i mitt frivillige arbeid i DnK, og også inn i min jobb i Norges KFUK/M. Jeg ønsker å jobbe for en øket bevisstgjøring om at verden er større enn Norge og kirkene er mer enn DnK. Dette kan jeg selvsagt gjøre teoretisk ved å prate om det, men enda mer spennende er det jo å nytte de kontaktene jeg fikk i Harare! Jeg ser for meg at det kan gjøres på forskjellig vis. Foreløpig holder jeg kontakt med folk jeg ble kjent med, og ber dem om ideer og innspill både i forhold til jobben jeg har, men også i forhold til deres perspektiver på kristen tro og liv. Dette er en svært spennende prosess!

Ikke minst ønsker jeg å spre engasjementet for ekumenikk i grasrota i DnK! Også i den sammenheng tror jeg kontaktene jeg knytta i Harare er uvurderlige!

2. Hvilke saker/perspektiver/relasjoner bør MKR arbeide videre med?

Jeg ser flere utfordringer på flere plan i kjølvannet av Kirkenes Verdensråds generalforsamling. Dels går det på a) saker man bør jobbe med overfor KV, b) hvordan man jobber frem mot og på selve generalforsamlingen, og c) å skape ekumenisk engasjement i DnK,

a) Saker man bør jobbe med overfor KV.

* Jeg mener at MKR bør være aktive i en stadig debatt vedrørende KV's profil. Vi må kunne stille så grunnleggende spørsmål som "hva ønsker vi at KV skal være?" "hva betyr egentlig church unity?" "hva mener vi at kirkens egentlige vesen er, og hva har det å si for hvordan vi driver ekumenikk?"

Min erfaring fra Harare tilsier at generalforsamlingen med fordel kunne stilt disse spørsmålene høyere. Hva mener jeg med dette? Jo, jeg tror at vi ved å stille disse sentrale spørsmålene først, vil ha lettere for å begrunne hvorfor vi tar opp en mengde viktige politiske saker og uttaler oss om dem på generalforsamlingene. Jeg er helt enig i at KV må jobbe med f.eks. gjeldsslettings- og globaliseringsproblematikk. Men dersom man innenfor KV ikke holder ved like debatten omkring hva kirken egentlig er, omkring vår genuint kristne begrunnelse for å ta opp disse spørsmålene, ja da ser jeg ikke hva som er så spesielt med KV sammenlignet med en hvilken som helst annen frivillig organisasjon.

* Globaliseringsproblematikken.

Dette var et tema som svært mange unge fra den tredje verden var opptatt av, og de kom med krass kritikk mot kirkene i den mer privilegerte del av verden! Derfor mener jeg det er en viktig utfordring for MKR å jobbe videre med globaliseringsproblematikken.

* Urbefolkningsspørsmål.

I et urbefolkningsperspektiv ble den norske delegasjonen lagt merke til! Vi hadde en prosentvis stor urbefolkningsrepresentasjon, og disse gjorde en god jobb. Jeg mener det er viktig at MKR jobber videre med urbefolkningsspørsmål i DnK og i KV. Disse spørsmålene må også i stor grad sees i sammenheng med globaliseringsproblematikken.

* Maktstrukturer i KV.

Det kan synes som om ungdommer, lekfolk og kvinner ikke uten videre passer inn i KV's maktstrukturer. Ved valg av ny sentralkomite hadde man problemer med å få nok lekfolk, kvinner og ungdommer inn i komiteen. MKR bør i det videre jobbe for en økning av lekfolk, kvinner og ungdommer i KV's sentrale organer. Her tror jeg man må feie foran både egen og andres dør!

b) Hvordan jobber vi frem mot og på selve generalforsamlingen?

* På generalforsamlingen.

Gen.sekr. Konrad Raiser hadde et innlegg på PAYE. Der prata han bl.a. om hvorfor man i KV's administrasjon mente at det var viktig å arrangere generalforsamlinger jevnlig. Ofte blir generalforsamlingene kritisert for å være for dyre, men han mente at man burde fortsette å arrangere dem, fordi de var viktige møteplasser for mennesker fra forskjellige kirkesamfunn. Overfor PAYE-deltakerne vektla han m.a.o. møte mellom mennesker som viktig i den ekumeniske bevegelsen.

Jeg var ikke delegat i Harare, men jeg gjorde noen observasjoner som jeg tror er relevante. Fra mitt perspektiv så det ut til at de enkelte delegasjonene i praksis hadde liten kontakt med andre enn seg selv, evt. folk fra sin region eller kirkefamilie. Man var enten på debatter hvor man skulle fremme sin kirkes syn, på delegasjonsmøter, på møter med sin egen kirkefamilie, eller på regionale møter. I matkøene og på kafeer om kveldene fikk man anledning til å prate med andre. Tanken var vel at de to dagene med Padare skulle være møtested mellom mennesker fra de forskjellige kirkene. Jeg er usikker på hvor godt dette fungerte, og jeg tror at man med fordel kan legge opp et program på generalforsamlingene som åpner for tid til å møtes ikke bare på to konsentrerte dager, men jevnlig under hele generalforsamlingen. Fordi jeg er enig med Konrad Raiser i at møte mellom enkeltmennesker er svært viktig i den ekumeniske bevegelsen, mener jeg at MKR bør ta opp med de rette organer innenfor KV hvordan man kan organisere neste generalforsamling slik at disse møtene blir mulige.

Likeledes ser jeg at det er en utfordring for den norske delegasjonen til den neste generalforsamlingen i KV, å jobbe på en slik måte at man får tid til å møte mennesker fra andre kirkesamfunn og kulturer på selve generalforsamlingen.

* Frem mot generalforsamlingen.

Hvor god tid man har på selve generalforsamlingen avhenger ikke bare av hva man gjør der og da, men også av arbeidet man som delegasjon gjør før generalforsamlingen.

Mitt inntrykk er at den norske delegasjonen gjorde et godt stykke arbeid både før og under generalforsamlingen. Likevel går jeg ut i fra at man ved å gjøre et enda mer effektivt forarbeid, vil kunne frigjøre mer tid på selve generalforsamlingen. Dette blir en utfordring for neste delegasjon.

I prosessen frem mot nominasjon av ny delegasjon, mener jeg det er viktig at MKR er kreativ m.h.t. hvem som blir spurt. Det er også viktig at delegasjonen representerer bredden i DnK.

c) Skape ekumenisk engagement i DnK.

Igjen nevner jeg møte mellom enkeltmennesker som viktig! Hvordan kan vi skape slike møteplasser i DnK? Jeg nevner her bare to eksempler.

* Utnveksling.

Jeg tror vi i større og større grad må kunne tenke oss en utveksling av arbeidskraft for kortere eller lengre perioder. Organisasjoner innenfor DnK har i mer enn 150 år drevet misjon. Dette har i stor grad vært en enveiskommunikasjon fra nord til sør, men i den senere tid har man blitt mer og mer bevisste på at kommunikasjonen også må gå fra sør til nord. Jeg mener at man fra kirkelig hold i Norge både må oppfordre og legge til rette for at kirkelige arbeidere fra andre land og kirkesamfunn skal kunne komme til norske menigheter å jobbe.

* Vennskapsmenigheter.

Man bør utvikle, evt. videreutvikle en ordning med vennskapsmenigheter på tvers av både lande - og konfesjonsgrenser.

3. Å være Steward.

I denne sammenheng vil det være på sin plass å si litt om tiden før vi kom til Harare. Deretter vil jeg redegjøre for mine erfaringer med den faktiske jobben i Harare.

a) Før Harare.

Jeg ble oppmerksom på Stewardprogrammet ved en tilfeldighet. Det synes jeg i grunnen er synd, for det betyr sannsynligvis at det er mange unge i DnK som ikke visste om muligheten for å være Steward i Harare i det hele tatt. Frem til neste gang det skal rekrutteres stewarder, tror jeg man bør tenke igjennom hvordan dette skal skje. Slik jeg ser det, er det viktig at flest mulig får vite om muligheten for å være steward på generalforsamlinger, sentralkomiteemøter etc.

Når det gjelder kommunikasjonen mellom kontoret i Geneve og den enkelte steward, opplevde nok mange denne som noe forvirrende. Jeg er forholdsvis vant med å lese sakspapirer, offisielle brev og teologiske redegjørelser, men på tross av det, opplevde også jeg kommunikasjonen fra Geneve som noe forvirrende. Vi fikk mye post fra mange ulike personer, og det var vanskelig å vite hva som var viktig og ikke. Etter hvert ble det opprettet en mailingliste på internet, og det var til stor hjelp for oss som hadde tilgang på internet! Da kunne vi stille konkrete spørsmål til de rette personer og få svar raskt.

Spesielt dårlig synes jeg nok at informasjonen om de forskjellige arbeidsoppgavene var. Vi fikk en liste hvor vi skulle prioritere hvilke arbeidsoppgaver vi ønsket, og hadde jeg visst mer om hva de innebar, hadde jeg nok prioritert helt anderledes.

Positivt i oppladningen til generalforsamlingen, var det å ha kontakt med resten av den norske delegasjonen! Denne kontakten anbefaler jeg at man også har med senere stewarder.

b) I Harare.

Min hovedmotivasjon for å være steward var en faglig interesse kombinert med ønske om å treffe nye mennesker. Faglig sett må jeg si at jobben jeg endte opp med i Harare var lite tilfredsstillende. Jeg jobbet i Assembly Office, nærmere bestemt med postdistribusjon. Hadde jeg valgt om igjen, hadde jeg nok valgt å jobbe i Plenary Hall. Der ville jeg fått med meg litt mer av debattene som foregikk, og som teolog, ville selvsagt det vært interessant! Slik det ble, opplevde jeg at jeg ikke fikk fulgt godt nok med på hva som skjedde i diskusjoner etc. Når det er sagt, må det også sies at jeg i Assembly Office hadde godt regulerte arbeidstider. Jeg hadde dermed ganske mye fritid, og den benyttet jeg til å delta i diskusjoner i ungdomsgruppene, og til å bli kjent med folk. Dette har jeg tidligere i rapporten understreket at jeg synes var viktig.

Arbeidsforholdene på postkontoret var som sagt bra. Jeg hadde et godt forhold til min sjef.

Han hadde tillit til oss som jobbet der, og han gav oss en stor grad av ansvar. Denne erfaringen var det mange stewarder som ikke hadde. Mange opplevde at deres tidligere erfaringer ikke ble tatt på alvor, og de følte seg behandlet som barn. Her tror jeg KV har en jobb å gjøre i forhold til hvilken rolle og verdi man mener en steward skal ha. At dette kan være noe man som steward kan oppleve, tror jeg også det er viktig å informere fremtidige stewarder fra Norge om før de kommer til sentralkomiteemøter, generalforsamlinger o.l.

Jeg opplevde det svært positivt å bo "on campus." Det gjorde det lettere å knytte kontakter og det gjorde det lettere å leve med de sene kveldene.

Å ha noe kunnskap om KV før jeg kom til Harare som steward, var en stor fordel. Denne kunnskapen hadde jeg rett og slett fordi KV's bakgrunn og historie var pensum i mitt teologiske studium ved Misjonshøgskolen. Flere av stewardene visste nok ikke så mye om KV's bakgrunn og historie. For dem var det utrolig mye nytt å sette seg inn i på kort tid, og dette opplevdes nok forvirrende for mange. Jeg tror det vil være lurt om man gir fremtidige stewarder fra Norge, og evt. også ungdomsdelegater, en viss skolering i KV historikk. Det tror jeg vil gi et mer utbytterikt opphold på generalforsamlingen.

I Harare opplevde jeg at stewardprogrammet var godt organisert. Det var også gode muligheter for oss stewarder å gi tilbakemeldinger på hvordan det hele fungerte, ikke bare etter at generalforsamlingen var ferdig, men også under den. Kontakten mellom stewardene og steward-koordinator Maria Koutatzi var god. All ære til henne og Freddy Knutsen for et vel gjennomført stewardprogram!

Alt i alt vil jeg si at det å være steward på KV's 8. generalforsamling var en god erfaring, og jeg er svært takknemlig for at jeg fikk være med!

Ulsteinvik 31.01.99: Ingeborg A.K. Kvammen

Rapport nr 17/99

RAPPORT FRA KIRKENES VERDENSRÅDS GENERALFORSAMLING I
HARARE DESEMBER 1998

07 APR 1999
To: SV
99/32-8
772.13

Vancouver - Canberra - Harare

Selv i etterkant er det ikke lett å summere opp to intense uker med hardt arbeid og et rikt spekter av opplevelser. Dette var min tredje generalforsamling. I Vancouver 1983 var jeg en slags rådgiver for den norske delegasjonen, i Canberra 1991 og nå i Harare norsk delegat. Kanskje kan det være nyttig innledningsvis å sammenligne disse tre erfaringene. Vancouver ble for en fersk økumen et overveldende møte med en bevegelse som var håpefull og som hadde mot og kraft til å være foregripende. Ikke minst kom det til uttrykk i gudstjenstelivet som ble som et åndedrett i møtet og som også på en helt annen måte enn jeg siden har opplevd, intonerte også de mer saksorienterte og forretningsmessige sesjonene. Canberra var et forsøk på å leve opp til Vancouver, men de interne spenningene var større, optimismen mindre, Gulfkrigen kastet lange skygger, tradisjonen med arbeid i seksjoner som produserte lange tekster uttømte seg selv, og valgene utartet til rå maktkamp. Canberra ble et signal om at forandring trengtes, og siden den gang har Kirkenes Verdensråd vært på leting etter seg selv og har måttet arbeide med sin selvforståelse og visjon (den såkalte CUV-prosessen).

Generalforsamlingen skulle ved overgangen til et nytt millennium bekrefte og feire at denne prosessen hadde lyktes, og dessuten var det 50 år siden stiftelsesmøtet i Amsterdam og tid for å jubilere. Men omstendighetene innbød ikke til triumfalisme, og godt var det. Før møtet ble det klart at den ortodokse deltakelsen ville bli nølende og begrenset. Mange kirker var skeptiske til de politiske restriksjoner i Zimbabwe og fryktet at dette ville gi sensurproblemer for hva som kunne sies og gjøres. De praktiske forholdene og den afrikanske hverdagen rundt arrangementet gjorde det umulig å være storstilt. Kraftige regnskyll og gjørme, køståing for høy som lav, grøftegraving over hele campus, og et relativt utmattende program gjennom lange dager og møter der tidsplanen stadig brøt sammen, påkalte ingen begeistring som ikke var ekte.

Generalforsamling og markeds plass

Siden Vancouver har det vært vanlig å arrangere et besøksprogram for økumeniske turister i forbindelse med generalforsamlingen. Det bidrar til at arrangementet blir en blanding av kirkedager og formelle sesjoner, og det har også gitt mange ulike interessegrupper anledning til å markere seg på denne globale kirkelige markeds plassen uten at inngår i det offisielle programmet.

Dette var også tilfelle i Harare. Men samtidig var Harare et forsøk på la disse formene møtes i en ny og åpnere form for generalforsamling der et to dagers marked (Padare) inngikk i programmet. Padare besto av mange hundre innslag om alle mulige tema, og mange hadde kommet langt for å bidra. Selv var jeg ansvarlig for en presentasjon og diskusjon av det studiet jeg har ledet for Faith and Order om Ecumenical Hermeneutics (publisert som "A Treasure in Earthen Vessels. An instrument for an ecumenical reflection on Hermeneutics". Faith and Order Paper 182, 1998). Oppslutningen var gledelig, samtalen spennende, og for mitt arbeid i Faith and Order var det en stor oppmuntring.

Padare var löselig ordnet slik at det korresponderte med temafeltene for de såkalte "høringene" og inngikk i høringsprosessen. Høringene skulle ivareta både rapporteringen av arbeidet siden Canbarra og gi deltakerne anledning til å sette dagsorden for neste periode. En Programme Guidelines Committee samlet, sorterte, formulerte og prioriterte etter å ha lyttet seg gjennom det meste (jfr. Sigrun møgedals rapport). Til tross for at jeg i utgangspunktet var skeptisk til en slik prosess, fordi den lett kunne tilsløre ansvarsforhold og være sårbar for manipulasjon, synes jeg nå at det var et spennende konsept. Det stiller store krav til komiteen, og kunne sikkert ha fungert bedre. Ikke minst blir det avgjørende hva som skjer videre. Men alt i alt synes jeg det var en mer saksvarende prosess enn det å arbeide seksjonsvis med rapporter slik vi gjorde i Canberra.

I enhetens tjeneste

CUV-dokumentet var vedtatt av sentralkomiteen, og skulle bare tas til etterretning av generalforsamlingen. I en spesiell jubileumsgudstjeneste stadfestet vi den ekumeniske visjon, som var et annet resultat av samme prosess. Det var vakkert og høytidelig, men likevel uten nye innsikter og impulser. Kanskje det viktigste utslag av CUV-prosessen var de konstitusjonelle endringer som ble vedtatt. Jeg vil særlig nevne restruktureringen og -formuleringen av paragraf 3 om formål og funksjoner. Den ordlegger seg nå slik at KV instrumentelle karakter blir tydelig, dvs. at medlemskirkene er fellesskapets egentlig handlende subjekt. KV gir anledning og impuls til samhandling. Dessuten har KV for første gang fått et tydelig formål som de ulike funksjonene skal fremme: "The primary purpose of the fellowship of the churches of the World Council of Churches is to call one another to the goal of visible unity in one faith and in one eucharistic fellowship, expressed in worship and common life, witness and service to the world, and to advance towards that unity in order that the world may believe."

Dette betyr at synlig enhet er et samlende mål for hele bredden av aktiviteter, noe vi fra norsk side hadde støttet gjennom hele prosessen. Det betyr imidlertid også at enhet fremmes på mange måter og at et arbeidslag, f.eks. Faith and Order, ikke har eksklusiv opsjon på enhetssøken. Likefullt er det også en viktig bekreftelse på Faith and Orders dype tilhørighet til Kirkenes Verdensråd. Sesjonene der teologiske emner og enhetsspørsmålet var tema, hadde god oppslutning, men med en klar oppfordring om fornyelse av diskurs og kommunikasjon.

Komitearbeid

Mye av min tid i Harare gikk med til arbeidet i Message Committee. Erfaringen kan vel ganske enkelt oppsummeres opp slik at "budskap" er en vanskelig genre, som ikke blir enklere ved at det skal lages av en komite. En tydelig profilering blir lett kontroversiell, og den moderate - og forhåpentligvis velformulerte - oppsummering av møtets mange sider som blir resultatet, kan oppfattes som tannlös. Vi prøvde var å fange inn den afrikanske konteksten uten å elendighetsforklare den, men samtidig erkjenne smerten. Vi prøvde også å fange beslutningen i Amsterdam 1948 da de sa: "we intend to stay together", ved å se hva samlivet har krevd og krever av utholdenhet og forpliktelse, hva

"being together" betyr. Det var viktig ikke å la problemene og tendensene til splittelse stjele all oppmerksomhet. Til tross for mange krasse ord særlig de første dagene, ble generalforsamlingen som noen sa "a quiet success". Derfor blåser ikke budskapet i basuner, men reflekterer nettopp dette litt måteholdent allminnelige.

Generelt viste denne generalforsamlingen stor respekt for arbeidet komiteene hadde utført. Det førte til at ingen benkeforslag vant frem mot komiteens votum. Et stormløp mot forslaget til "message", hadde for eksempel som resultat at forslaget ble vedtatt uten endringer.

Plenumsinntrykk

Allerede det at generalforsamlingen ble gjennomført som planlagt, var en seier. Arrangementsmessig bröt den ikke sammen, og ingen marsjerte ut i protest. Rammen innbød heller ikke til pompöse former, der de betydningsfulle kunne sole seg. Riktignok fölte mange delegater som ikke satt i komiteer o.l., at de ikke ble tatt på alvor som deltakere. Det var dårlig styring med tidsplanen, og plenumsamlingene var enda en gang preget av for mange taler fra podiet, og dermed ble det for liten anledning for forsamlingen ellers til å ytre seg.

Dette gjaldt dessverre også da erfaringene og utfordringene fra Det ekumeniske tiåret: Kirker i solidaritet med kvinner" skulle presenteres. Det druknet til slutt i ord, og da hjelper det med roser ved inngangen. Denne kritikken er kanskje mest skuffelse over at former tiåret tidligere har brukt, f.eks. "levende brev", ikke ble bedre fulgt opp. Men den skal ikke skygge for at mye viktig ble sagt. Kirkené ble oppfordret til å la solidaritet følges av ansvarlighet. Arbeid for synlighet og likestilling i kirke og samfunn er fremdeles like aktuelt, men det som denne gang lød høyest var ropet om å bekjempe all den vold som skjer mot kvinner.

Temaet for generalforsamlingen "Turn to God - Rejoice in Hope" kom nok i skyggen av Jubelårs-retorikken. Men plenumspresentasjonen som belyste hva ihukommelse, omvendelse og glede i håpet innebærer, ble for meg et teologisk høydepunkt. Her var en ortodoks teolog som maktet å kommunisere i et språk som var tilgjengelig også for oss fra andre tradisjoner, en kvinne med et sterkt engasjement som forente teologi, poesi og politikk, og en gammel kjempe innenfor den kontekstuelle teologi som åpnet bibelske tekster slik at bilder og uttrykk slo oss med ny kraft. Sammen med gudstjenestelivet og samværet i den lille bibelgruppen som möttes hver morgen, ble dette ord som bar hver dag med den styrke som trengtes og enda et godt stykke lenger.

Oslo 30.1.99

Turid Karlsen Seim

De ortodokse kirkene og Kirkenes Verdensråd Refleksjoner etter Harare

Innslaget av ortodokse kirker i KV har betydning utover det antall kirker de representerer. Det er først og fremst deres nærvær som gjør KV til mer enn en protestantisk sammenkomst. Derfor ville det være et alvorlig slag mot fellesskapets ekumeniske bredde, om de ortodokse ble borte.

Allerede i Canberra ble den ortodokse misnøyen tydelig artikulert. De anklaget programinnslag for å være synkretistiske, de trakk seg mer tilbake fra liturgiske oppgaver i ekumeniske gudstjenester, og de reiste spørsmål om KV's organisasjon ga dem en innflytelse som sto i forhold til hvor stor del av kristenheten de representerte. De ortodokse har en kvote i alle råd og utvalg med 25-28%, men dette fungerer ikke alltid godt, og andre kirker kritiserer dem for innenfor sin kvote ikke å imøtekomme andre kvoteringshensyn som kvinner og ungdom.

Siden den gang har kritikken tiltatt i styrke og to ortodokse kirker har trukket tilbake sitt medlemskap - den georgiske kirke allerede for ett års tid siden, og mens vi var i Harare, ble det kjent at den bulgarske kirke hadde fattet samme beslutning. Det er ikke tilfeldig at dette skjer i en periode da de politiske forhold i Øst-Europa har endret seg drastisk. Kirkene i Øst-Europa trenger ikke lenger fellesskapet i KV av samme grunner som før, og de konsoliderer seg på egen grunn med territoriale krav, særkonfesjonell bevissthet og i kulturell distanse til det de betegner som vestlig forfall og dekadens. De vegrer seg mot en ekumenisk agenda på punkter som de hevder reflekterer dette forfall, f.eks. ordinasjon av kvinner og spørsmålet om homofili. Denne holdningen er særlig skarp hos representanter for den russiske kirke og den nærer seg av velkjente ortodokse tendenser til å underkjenne andre kirkers ekklesiale status.

Den nye politiske situasjonen innebærer imidlertid også at forskjeller de ortodokse imellom blir mer tydelige. De utgjør mindre enn noen gang en monolittisk blokk. Det gjelder ikke bare den gamle distansen mellom de østlig ortodokse og de orientalske. Her har det faktisk skjedd en tilnærming i de aller siste år. Den delikate maktbalanse mellom patriarken i Moskva og den ekumeniske patriark i Konstantinopel er heller ikke av ny dato. Selv om Moskva i den nye politiske situasjonen kan være mye mer offensiv mens Konstantinopel er under sterkt press i Istanbul og har sin maktbase fortrinnsvis i Hellas og USA (hvor det forøvrig er sterk intern strid rundt erkebiskop Spyridon og hans "bysantinske" tendenser), er det fremdeles bare den ekumeniske patriark som kan innkalle til felles/all-ortodokse møter.

Et slikt møte fant sted i Tessaloniki i fjor vår, der de østlig ortodokse rådslo om sin holdning til KV med sikte på generalforsamlingen i Harare. Vedtaket var sammensatt. De ville fortsette som medlemmer, men delta i Harare med færre delegater enn tildelt og på lavere nivå enn ellers rimelig. Delegatene ville distansere seg fra beslutninger og ville heller ikke delta i felles gudstjenester og bønn - i henhold til en kanon fra konsilet i Kalkedon. De ønsket at KV vurderte endringer i sin organisasjon slik at den blir bedre tilpasset de betydelige

forskjellene i medlemskirkenes størrelse og ba om en Mixed Theological Commission som kunne ta opp alle disse spørsmålene. På et senere møte i Damaskus sluttet også orientalsk ortodokse seg til dette.

Realitetene i Harare ble mer sammensatte enn dette vedtaket skulle tilsi. For eksempel den rumenske kirke og det ekumeniske patriarkat deltok med fulle delegasjoner, og selv russerne kom til slutt med to representanter mer enn de tre de bebudet. De var tilstede i gudstjenster, noen av dem hadde liturgiske funksjoner, men stort sett holdt de lav profil. De hadde presentasjoner i det offisielle programmet. En representant for patriarken i Georgia som var til stede som gjest, holdt en tale som gjorde sterkt inntrykk. Han forsikret om patriarkens og sitt eget ekumeniske håp og ønske om at de en gang ville kunne gjenoppta medlemsskapet, men sa at hensynet til enheten i den egne kirken nå måtte gå foran. Dette viser at det internt i de ortodokse kirkene er svært delte meninger.

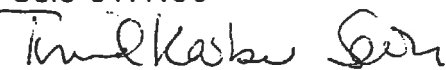
I plenumsdebatten etter rapportene fra moderator og generalsekretær dominerte det såkalte ortodokse problem tidvis debatten. Men det ble også klart at dette var like mye et problem for organisasjonen som for de ortodokse og at mange andre kirker har lignende interne spenninger. Der var også sympati for deres kritiske spørsmål til medlemsskapsordningen. Etter dette roet det seg bortsett fra at russerne holdt enkelte krasse og anti-ekumeniske innlegg. Det uvanlige gjenvalget av Aram I som leder for Sentralkomiteen var også et forsøk på beholde et lederskap som har vist evne til å balansere ulike hensyn og som de ortodokse ikke lett kan unnsi seg.

Allerede i forkant av generalforsamlingen var forholdene lagt til rette for at situasjonen ikke skulle forverres. Det var klart at homofili ville være et ikke-tema i det offisielle programmet. Det skyldtes riktignok ikke bare den ortodokse motstanden, men like mye at mange afrikanske kirker er minst like kategorisk avvisende.

Det var aldri tvil om at en egen kommisjon ville bli besluttet opprettet. Problemet var å betegne den på en måte som ikke foregir at de ortodokse er en ekstern samtalepartner. Den ble vedtatt å oppnevne en spesialkommisjon (Special Commission) ad hoc for tre år. Inntil dess har russerne stilt sin avgjørelse i bero uten at det er helt klart hva det betyr i mellomtiden. Muligens plasserer de seg med dette i en posisjon hvor de ønsker å öve betraktelig press.

Til slutt skal det bare understrekes hvilken positiv betydning den ortodokse deltakelsen har hatt for det ekumeniske felleskapet. Teologisk har det styrket ikke minst trinitariske perspektiver, og ekumenisk spiritualitet og gudstjeneste er knapt tenkbar uten skattene fra den östlige tradisjon.

Oslo 31.1.99

Turid Karlsen Seim

Rapport m. 18/99

De sentralkirkelige råd

Fra: Gunnar Torset [torset@c2i.net]
Sendt: Onsdag, mars 31, 1999 7:26 PM
Til: kirkeradet@kirken.no
Kopi: Synn=?iso-8859-1?Q?=F8?=ve.H.Stendal@golf.dax.net
Emne: Rapport Harare

KIRKERÅDET	
MELLOMKIRKELIG RÅD	
SANTOK KIRKERÅD	
09 APR 1999	
Til	SU
J.nr.	99/32-9
Arkiv nr.	772.13

Det var med eindel blanda kjensler eg reiste til 10-årsfestivalen i Harare. Eg hadde forventning og glede over å få ta del på ein internasjonal kyrkjekonferanse etter 8 år i sentralkyrkjelege økumeniske verv i KØSU og MKR, der visjonen om det verdsvide gudsfolket har vorte sterk. Samstundes var det ei utfordring å vere lek konservativ kvinne i ein delegasjon av norske kvinnelege teologar og prestar som eg ikkje kjende og som eg skulle leve tett på i ei lita veke.

Den største opplevinga var likevel å få vere deltakar i ei gruppe med 8 kvinner frå alle verdens hjørner og ulike kyrkjesamfunn. Vi hadde så mange erfaringar å dele, frå dagleglivet i familie, samfunn og kyrkjelyd. Særleg imponerte kvinnene frå den tredje verda meg. Dei hadde eit klart Kristusvitnemål og ei glad tru som ber dei gjennom livssituasjonar prega av krig, undertrykking, katastrofer, fattigdom og dels forfylgning. I tru og teologi opplevde eg nærare fellesskap med desse enn med dei liberale kvinnene fra Europa og USA. Dette vart særleg tydeleg i homofilidsaka som ikkje var noko hovudtema, men som vart pressa fram på dagsorden. Kvinner frå m.a. kyrkjer i Afrika, Asia, Mellomausten og Latinamerika var såra og sinte avdi dette temaet fekk så mykje fokus medan deira eigne sorger og suter tapte i kampen om merksemd og støtte.

Elles hadde arrangementskomiteen gjort eit framifrå arbeid. Dei skal ha stor ros av den praktiske delen av arrangementet. Tema og opplegg på fellessamlingane var svært inspirerande og skapte raskt eit godt utgangspunkt for gruppearbeidet. Krukker med vatn frå alle verdsdelar og kyrkjesamfunn symboliserte kvinners lidning og tårer. Vatnet vart samla og vart til ei livgjevande kjelde som vi vart velsigna med i den siste samlinga.

Harare ligg på ei høgslette. Der fekk eg større utsyn og vidare perspektiv på korleis kyrkja kjempar mot vondskapen i verda og gler seg i trua på Kristus.

Takk til MKR som gav meg høve til å delta.

Med helseing Olaug Vedvik Torset

Nytt postnummer. New zip code: 4625

Gunnar Torset

Paulen 20

4625 Flekkerøy

Highway

New E-mail adress: torset@c2i.net

J:SU

Rapport nr. 19/99

1

Rapport fra KV's generalforsamling i Harare, Zimbabwe, Desember 1998

av sogneprest Trond Bakkevig

På forhånd

Det var andre gang jeg deltok på en av KV's generalforsamlinger. Fra min side var den imøtesett både med spenning, men kanskje ikke så mange forventninger. Debatten på forhånd hadde i stor grad dreiet seg om dokumentet «Common Understanding and Vision» og de ortodokse kirkenes plass og rolle i KV. Jeg forventet nok ikke så mye nytt og kanskje heller ikke så store fremskritt. Jeg håpet vi kunne unngå splittelser og i alle fall konsolidere en etablert posisjon.

Da vi kom der

På så mange måter ble generalforsamlingen bedre enn forventet. Konsolideringen omkring dokumentet «Common Understanding and Vision» gikk bedre enn ventet. De store konflikter uteble, selv om generalsekretæren ikke fikk alt som han ville - og på en uheldig måte ga uttrykk for at han ikke likte det.

De ortokse

Forholdet til de ortodokse kirkene ble roet ned. Der ble det tatt hensyn og ført konstruktive samtaler fra alle kanter. Det ble også vedtatt å oppnevne en kommisjon som skal arbeide med forholdet mellom KV og de ortodokse kirkene. Det som imidlertid skjedde var at det ble en slags indre ortodoks splittelse ved at den russiske kirke opptrådte slik at den isolerte seg selv. Ved at den ikke hadde sendt noen av sine mer erfarne representanter, klarte den heller ikke å rydde opp i dette på en skikkelig måte. Jerusalemepatriarkatet som hadde truet med å melde seg ut, møtte likevel opp og var konstruktive i deler av debatten. Serbere og bulgarere var der ikke. De første fordi de vel ikke helt visste hvordan de skulle takle situasjon. De føler seg nok litt som «outcasts», mens den siste kirken har meldt seg ut. Der er det en dyp splittelse i kirken og de kommer nok inn igjen. Den georgiske kirke som har meldt seg ut, hadde en representant til stede. Han fikk ordet til en hilsen. Den var meget hjertelig. Han forklarte at de hadde meldt seg ut for å forhindre splittelse i kirken. Han ønsket oss alt godt og håpet at denne kirken snart ville være tilbake som medlem. Den russisk-ortodokse kirke meddelte på siste møte i den nye Sentralkomiteen - etter at de på forskjellig og forunderlig vis hadde forsøkt å få til alle slags rare løsninger i valgene - at de ville suspendere sin deltagelse i KV inntil den nye kommisjonen for forholdet mellom KV og de ortodokse kirker har gjort sitt arbeid.

Arbeidet med offentlige uttalelser

Jeg ledet den komiteen som under generalforsamlingen utarbeidet de offentlige uttalelsene. Det ble tidlig klart at vi skulle komme med tre uttalelser. En om Jerusalem, en generell om menneskerettigheter og en om barnesoldater. De to første var grundig forberedt på forhånd og vokste frem av det årelange arbeidet KV har hatt med disse spørsmålene. Selv var jeg med på et par forberedelseskonsferanser. Det viste seg at dette var en stor fordel. Gjennom dette forberedelsesarbeidet var det mulig å dekke det som var uproblematisk, men nødvendig å si. Gjennom arbeidet i komiteen og i plenum, fikk vi opp de spørsmål som var kontroversielle og vant løsninger på dem som var alment akseptable. Uttalelsen om barnesoldater var uproblematisk. De spesielle problemer var i Jerusalemuttalelsen primært av teknisk karakter. I tillegg var det noen som ville ha en sterkere betoning av kirkens jødiske røtter. Jeg mener vi

1998	APR	07
SU		
99/32-7		
772.13		

fant en god løsning ved Salme-sitatet på slutten av uttalelsen. I menneskerettsuttalelsen var problemene særlig knyttet til spørsmålet om diskriminering av homofile (dvs. en problematikk som ligger forut for den norske homofilidebatten) og retten til å bytte religion (dvs. misjon i «ortodokse» land). Løsningen på det første ble at intet ble sagt. Det viste seg at det tross alt var bedre å tale om alle menneskers likeverd enn å forsøke å finne en eller annen halvgod løsning. På det siste punktet ble også en del strøket slik at det endte tilfredsstillende, selvom en del ortodokse stemte mot dette. Arbeidet i komiteen gikk godt. Vi hadde et godt sekretariat og fant frem til en åpen og direkte arbeidsstil som viste seg å fungere.

KV har etter hvert en lang tradisjon i arbeidet med denne type spørsmål. Gjennom dette er det opparbeidet en meget høy kompetanse både på innhold og på vilje til å arbeide tett sammen med de kirker som er berørt av problemene. Av og til kunne man nok ønske mer direkte tale, men det er heller ikke vanskelig å skjønne at sekretariat må forsøke å balansere ulike synspunkter. Så får det heller bli opp til valgte organer å ta konfrontasjonene. Det er imidlertid ikke vanskelig å merke at det ofte dreier seg om ulike tenkemåter og ulike perspektiver som vi selv gjør klokt i å ta inn. Ikke for å overta, men for selv å få den nødvendige ettertanke. Det viser seg f.eks. i den aktuelle Jugoslavia-problematikken hvor de ortodokse perspektiver er annerledes enn våre. For dem dreier det seg mer om kulturkollisjoner og nødvendige grenselinjer hvor f.eks. serberne har forsvart endel grenselinjer i forhold til muslimsk kultur. I nord-sør-problematikken ser kirkene i sør undertrykkelsesmekanismer der vi kanskje ser andre ting. I alt dette er den økumeniske samtale nyttig - men probleatisk om man bare ønsker bekreftelse på egne standpunkter! Det siste gjelder også det teologiske arbeid i KV-sammenheng.

Den nye sentralkomiteen

Jeg ble valgt inn i den nye sentralkomiteen. Vi møttes to ganger: For å velge valgkomite og for å velge. Det første var uproblematisk. Det andre ble stort sett en masse rot, men vi kom oss gjennom det og. Den nye sentralkomiteen er ganske uerfaren. Hva det ska føre til er det ennå for tidlig å si. Det kan bety friske øyne på gamle problemer. Eller det kan bety usikre øyne som betyr at de gamle får det som de vil. Ledelsen gjennom Aram I består. Det tror jeg er bra i det farvann som ligger foran ss. Det skaper i det minste trygghet på ortodoks side.

Videre arbeid

For Den norske kirke og MKR tror jeg det nå er nødvendig å arbeide videre med forholdet til de ortodokse kirkene. Jeg tror ikke vi kommer utenom en radikal reorganisering av KV. Antallet protestantiske kirker bare øker, mens de ortodokse kirkene ikke splittes og antallet derfor heller ikke øker. Før eller siden tror jeg KV vil måtte organiseres slik at kirkefamiliene får en mer tydelig innflytelse.- Noen vil se dette som et tilbakeskritt for det økumeniske arbeid. Det anser jeg for å være en klar indreprotestantisk holdning. Tvertimot tror jeg på økende tydelighet. Det vil også kunne befri oss lutheranere fra bare å bli slått sammen med alle slags «protestanter». Tross alt deler vi (og anglikanerne) i stor grad dåpsteologi, store deler av nattverdteologien og folkekirkeligheten med de ortodokse kirker. I den kirkelige hverdag er svært viktige elementer. - Jeg tror vi både trenger å arbeide mer med ortodoks teologi, og ikke minst gå inn i et energisk arbeid om forholdet mellom ekklesiologi og økumenisk organisering.

Videre er det nødvendig at MKR tar opp spørsmålet om hvordan vi kan bidra til at økumenisk arbeid og medlemskap i økumeniske organisasjoner kan få en mer forpliktende karakter for Den norske kirke. For alle de problemer vi selv arbeider med, må vi stille spørsmål om hva vi

kan hente fra den økumeniske bevegelse og hvordan den kan utfordre oss. Vi er for dårlige både når det gjelder økonomiske bidrag og når det gjelder viljen til en virkelig samtale. Vi har en tendens til å tro at vi er verdensmestre og selvforsynt med alt vi trenger!

Takk for at jeg fikk reise.

Rapport 20/99

RAPPORT fra Kirkenes Verdensråds generalforsamling Harare, Zimbabwe 3 - 14 . 98

Jeg var oppnevnt som delegat av Kirkenes Verdensråd på ekstrakvoten for bl. a. kvinner, urfolk.

Det ble skrevet historie i KV idet 4 samer fra de nordiske folkekirker møtte som delegater; to av de norske samene oppnevnt av KV selv.

1. For-konferansen for urfolksdelegater

For-konferansen 1- 2. 12. var et velment, men altfor kort møte for urfolksdelegatene. P.g.a. at mange urfolk er spansk-talende, og en del nye, ukjente grupper heller ikke kan snakke engelsk, krever møter og konferanser for urbefolkninger alltid tolking, og dermed lenger tid.

Slik at selv om intensjonen med forkonferansen var god, fikk vi ikke utnyttet dette godt nok, hovedsakelig på grunn av språkbarrierer.

Vi ble jo også under generalforsamlingen hele tiden oppfordret til å bruke tiden i køene godt – til å bli kjent med folk. Også denne gangen måtte vi dessverre bare glemme å kunne ha disse små og uformelle samtalene med mennesker vi gjerne skulle bli bedre kjent med.

For-konferansen gav oss likevel en anledning til å samle oss om de hovedsakene for urfolk under generalforsamlingen.

Det ble laget en uttalelse som i store trekk inneholdt de samme temaer som uttalelsen fra Karasjok-konferansen i februar 1998.

På bakgrunn av KV's uttalelse om urfolk i Camberra, 1991, "Move beyond Words", kalte man denne uttalelsen "Why are we still waiting?"

Hovedtemaer :

- opprette et permanent urfolksprogram i KV
- fremme og sikre urfolksdeltakelse på alle nivåer i Kirken, der viktige avgjørelser blir tatt.
- bevisstgjøre KV og dets medlemskirker til å reflektere, drøfte og følge opp urfolksspørsmål.
- fortsette arbeidet med temaet "Evangeliet og kulturene" lokalt, nasjonalt og globalt.
- respektere og fremme urfolksrettigheter; landrettigheter, rett til egen spiritualitet, kultur og språk.
- støtte FN's utkast til Urbefolknings-erklæring og andre internasjonale fora for fremme av urfolksrettigheter.

2. Urfolkernes plass i Kirkenes Verdensråd.

Med de temaene som var drøftet og forberedt av en samlet urfolksdelegasjon fra alle fem kontinenter, var det med stor spenning vi startet arbeidet i generalforsamlingen. Vi ønsket å være synlige utover det at en representerte det eksotiske ved åpningsseremonier og andre festarrangement.

Den samiske delegasjonen valgte da også at ungdommen Stig Arne Somby skulle ta ordet på ett av de aller første plenumsforsamlingene nettopp om temaet: "Har KV en virkelig interesse av å gi urfolkene innflytelse, eller er de ment bare som pynt".

3 Urfolksdeltakelse i KV's sentralkomite.

Arbeidet for å få til dette begynte altfor sent. Saken ble første gang reist på det nordiske forberedelsesmøtet, bare 1 ½ måned før Harare. Da ble det på forslag fra de samiske delegater sendt et brev til KV's generalsekretær fra de nordiske kirkene om en egen kvote til en samisk representant. Svaret fra KV var nei, men med utfordring om at kirkene i Norden selv måtte finne plass til en samisk delegat innenfor rammen av den allerede eksisterende nordiske kvoten.

Og for å lykkes i dette arbeidet, mente jeg, med full støtte fra Samisk kirkeråd, måtte vi ha hatt mye mer tid. Dermed var mulighetene for å nå fram ved denne korsvei ikke til stede, men de samiske delegatene var enige om at det må stilles desto større krav til de nordiske sentralkomitelemmene for den kommende 7-års perioden. De må ivareta urbefolkningsspørsmålene i overensstemmelse med det arbeidet som er gjort i en god del av medlemskirkene de siste 6-7 årene. Den norske kirke, gjennom Samisk kirkeråd, har sammen med maoriene fra New-Zealand og fra metodistkirkene i USA vært pådrivere i saker som er helt sentrale for urfolk som ønsker å være i kirken.

4. Høringene.

Med de resultater som er oppnådd nasjonalt i arbeidet med å fremme samisk og urfolks deltakelse i kirken, var det viktig å bruke mulighetene gjennom høringene. Gjennom dem visste jeg at våre anliggender ville bli ivaretatt. Etableringen av et permanent urfolksprogram i KV var ett av de konkrete resultatene. På samme måte var det viktig å knytte saken om generelle menneskerettigheter til urfolkernes livssituasjon. Dette ble understreket under både 1. og 2. fase av høringene som jeg deltok i. Jeg fant dette igjen i generalforsamlingens offisielle uttalelse om menneskerettigheter.

5. Å være en privilegert urfolksdelegat.

Å være same fra Norge betyr å tilhøre en privilegert urfolksgruppe i verden. En tilhører den rike, vestlige del av verden. Det var bare vi fra Norden og de fra USA og Canada som hadde råd til å bo på hotell. Mer enn en gang var det et dilemma å kunne dra på hotell inne i Harare når en egentlig skulle benyttet anledningen til å være sammen med dem fra Latin-Amerika eller fra Indonesia som bodde på nokså kummerlige studenthybler på Harare universitet.

Dette ønsker jeg å rapportere om fordi det så lett skapes modeller når mennesker møtes. Jeg kan ikke si at jeg liker tanken på at mine venner fra Guatemala eller Peru gang på gang erfarer at jeg velger den "vestlige levemåten" framfor å prioritere fellesskapet med dem.

Under storparten av generalforsamlingen var forresten europeere og nordamerikanere, og eventuelle andre hvite også sammen under lunsj- og middagsmåltidene, i en bygning et stykke unna de bygningene hvor resten av verden var.

Jeg lurer på om det bare ble slik fordi de første matsalene rett og slett ble overfylt.

6. Padare

Etter "Sokoni" i Kenya 1997 ble Padare ikke det jeg hadde forventet meg, mest p.g.a. av mangelen på egnede fysiske fasiliteter. Padare skulle fysisk ha vært et torg, en møteplass. Slik det var, bortgjemt i de forskjellige rom, spredt utover hele universitetsområdet, representerte Padare etter min mening ikke det ekstra incitamentet. Men kanskje er det ikke plass til et "Padare" under en KV-generalforsamling. Kan hende blir det for mye? Muligens ville det ha vært bedre med lengre pusterom mellom alt det som foregikk. For oss som var delegater, og særlig hvis en også var medlem av en komite, som for eksempel jeg, var det utrolig hektisk.

7. Fellesarrangement

Morgengudstjenestene i det store teltet var fine. Jeg skulle imidlertid ha fått høre enda flere språk. De store språkene i verden høres jo overalt ellers. Det er ikke så farlig om en ikke får tolket til engelsk eller spansk, fransk og tysk alt det som blir sagt eller sunget. Smågruppene umiddelbart etter morgengudstjenestene var som små oaser.

Generalforsamlingen i Harare - utfordringer og refleksjoner

Sigrun Møgedal

Et bakteppe

Generalforsamling, 50 års feiring og tusenårsskifte. Midt i forvirrende strømninger av globalisering og postmodernitet, vekslende blanding av nye og gamle spenninger og konfliktflater i samfunn og kirke og slitasje på de store visjonene. Ikke rart at det er vanskelig å sortere ut hvilke impulser og hovedlinjer som særlig står fram etter generalforsamlingen, og gi en foreløpig vurdering av hvilken betydning Harare vil kunne få for den økumeniske bevegelse framover.

Uppsala i 1968 har på mange måter preget KVs virkelighetsforståelse og "midtbane" fram til nå, med et tungt sosialetisk engasjement som bærende uttrykk for felles tro. I stor grad har KV arbeidet de senere årene utfoldet seg som et sett av hovedkvarterstyrte aktiviteter preget av en intern kultur av korrekthet; med til dels fasttømrede grenser for det som ble holdt for viktig og etter hvert tendenser til stagnasjon på flere felt.

Harare har en mulighet til å markere et skille her. Den samtiden vi lever i gjør det ikke enkelt å ta en felles virkelighetsforståelse for gitt. Både i arbeidet med enhetsspørsmål og i arbeidet med sosialetiske spørsmål viste samtalene i Harare behovet for å legge mye mere arbeid i å fange opp og forholde seg aktivt til de ulike aspekter av virkelighet som deltakerne brakte med seg. 50-års jubileet inspirerte samtidig til refleksjon over dagens situasjon i lys av hele den økumeniske bevegelses historie, og CUV arbeidet med fellesskapets selvforståelse både bekreftet bevegelsens opprinnelige mandat og pekte på behov for nye arbeidsformer.

Det handler om både enhet og mangfold. Utgangspunktet for kristnes enhet er enheten gitt i Kristus. Men det er en skatt i leirkar, tildekket av historiske, politiske, sosioøkonomiske, kulturelle og strukturelle uttrykk innenfor både kirke og samfunn. Enheten i mangfold er en skjør enhet, som stadig må oppdages, næres og bekreftes. Det krever åpenhet for det komplekse, gjensidig respekt og vilje til å lytte. Mens KV kulturen gjennom de senere år i forbausende liten grad har brukt mangfoldet som ressurs i sitt arbeid, og ikke stimulert til leting etter ny innsikt på tvers av de opptrukne stiene er det grunn til forventning dersom nå ny innsikt fra Harare får prege arbeidet i KV framover.

Ny inspirasjon?

Åpningsgudstjenesten demonstrerte ikke minst bredden og mangfoldet i KV fellesskapet og hvordan dette nå ikke er en sammenslutning av tradisjonelle kirker i industrilandene. Guds folk kom fram for alteret fra øst og vest og sør og nord. Det var først og fremst dette som inspirerte, ikke gudstjenestens tale. Det var tankevekkende. Fordi alt det korrekte var der, men det vakte ikke gjenklang, skapte ikke nyskjerrighet og ga ikke noe nytt å bygge videre på.

Det var i de første hovedforedragene i plenum at det lå spirer til noe som kunne fornye og gi retning. Anamnesis, Metanoia og Håp. Tre foredrag som hver for seg og sammen bar i seg undringen, mysteriet og glimt av det hellige.

Gud før alt og over alt. Guds folk som bærere av en historie om Guds nærvær, over tid og rom; en historie som gir identitet til mennesker og institusjoner som bærer den aktivt videre fra slektledd til slektledd. Husk hva Herren har gjort. Gjør dette til minne om meg. Kristi nærvær gjennom brød og vin. Som del av skapningen ett med det skapte, ikke bare når vi ser bakover men også når vi ser framover. Hvordan reflekterer vi videre over det teologisk i en globalisert samtid?

Gud som favner om verden, tettere jo mer desperat den blir. Et livgivende, utålmodig, lengtende favntak på en troløs verden. En verden omsluttet av nåde - korsfestet og barbeint, ikke som fred men som uro - en løpende Gud! Håpet er i Jesu reelle nærvær, i det vi har sett og hørt og i et evangelium som insisterer på synlighet, også i smerte og fornedrelse og brutte relasjoner. Evangeliet er en her og nå "hør, se øg rør" virkelighet. Håpet er et håp synliggjort i den hjemløse Jesus som favner alle fra et ståsted i periferien, ikke i sentrum.

Bruddstykker av innsikt som ikke så lett lar seg gjengi og bruke som referanse i de store debattene. Men som likevel ikke må bli glemt som grunnlag for videre refleksjon. De tre foredragene burde etter mitt syn oversettes til engelsk og gjøres tilgjengelige, som del av den formelle rapporten fra generalforsamlingen. Hva med en utfordring til kommentarer fra norske teologiske læresteder?

50-årsfeiringen med besøk av Nelson Mandela i en forsamling av flere tusen mennesker var også kilde til uforglemmelig inspirasjon. Det var en elektrisk og ekte begeistring, ærbødighet og personlig forpliktelse i forsamlingen da den Sør Afrikanske President og Nobelprisvinner alvorlig formante kirkene og alle av god vilje til å fortsette kampen for å overkomme hat og ondskap, nå når han trekker seg fra sitt offentlige lederverv. Stafetten ble lagt på våre skuldre.

Hva med misjon?

Arbeidet med misjon har vært et arbeid i motvind gjennom hele perioden siden Canberra. Det har vært vanskelig å få gjennomslag i ledelsen av KV, og det har vært betydelig intern slitasje i den enheten i sekretariatet som arbeidet med misjonsmandatet. Den verdensvide studien om "evangeliet og kulturene", som ga hovedtilfanget til misjonskonferansen i Salvador, Brasil, vakte begeistring blant kirkene og fotfolket i misjon, men fikk lite tyngde innad i KV sekretariatet. Arbeidsmetoden var bygget på å sette i gang prosesser utenfor sekretariatet og fange opp innsikt som kunne utfordre kirkene. Når det i høringer i Harare ble foreslått av delegater at dette var en arbeidsmetode som kunne danne mønster for lignende arbeid framover (f.eks arbeidet med kirkene og seksualitet) ble dette imidlertid ikke ført videre inn i plenumsforslag (f.eks var dette tilfelle i programkomiteen).

Det var derfor betimelig at plenum og høringer i klartekst etterspurte KVs forpliktelse til å bære misjonsarven og arbeidet med kirkenes felles misjonsansvar videre. Men i motsetning til oppslutningen om arrangementer der teologisk arbeid med enhet sto på programmet, var delegatenes deltakelse i høringer og padare-tilselsninger knyttet til misjon ganske svak. En må nok se noe av dette som uttrykk for at også i medlemskirkene er misjon ofte en sak for spesialinteresser, samt at det finnes andre internasjonale nettverk som i større grad gir næring til misjonsstrategisk tenkning.

Det betyr at det er nødvendig å arbeide enda mer aktivt for å skape møteplasser for de ulike nettverk. Dette kan være en rolle for det videreførte CWME. Det viste seg å være en svært viktig

beslutning av misjonskonferansen i Salvador å be om en egen kommisjon for videreføring av CWME innenfor den nye strukturen, og sikre overgangen til det nye ved å oppnevne en egen komite som på vegne av misjonskonferansen skulle forhandle med KV strukturen om dette. Men her ligger også et pådriveransvar for dem som hører til det tradisjonelle CWME nettverket. KV kan ikke svare på sitt mandat på en troverdig måte dersom en ikke viderefører og videreutvikler arbeidet med misjon og evangelisering, innenfor sitt nye program. Å gi et slikt engasjement den nødvendige bredde og tyngde må være både KVs ledelse og medlemskirkenes oppgave.

HIV Aids og miljø som tapere?

Til tross for enkelte aktiviteter i padare og tema i gudstjenestelivet, var det et påfallende trekk at generalforsamlingen ikke i sterkere grad tok innover seg Aids utfordringen og kirkenes rolle i å mestre de ulike sider av denne, både når det gjelder kommunikasjon om seksualitet og seksualadferd og når det gjelder stigmatisering og rettigheter, sosiale og økonomiske konsekvenser.

Enda mer påfallende var det at det knapt kom til syne et engasjement blant delegatene på miljø. Kanskje dette ikke minst er uttrykk for en slitasje - og at kirkenes kapasitet til å opprettholde langsiktig kritisk deltakelse i samfunnsdebatten på denne type spørsmål er svak. Også her blir det en form for markeds og forbruks kultur. I Harare var det gjeld, globalisering og kommunikasjons-teknologi som bar i seg noe energi, men heller ikke her var det en generalforsamling som sto fram med tyngde.

Rettferd og fred

I arbeidet med rettferd og forsoning som tema, var det likevel betydelig engasjement blant delegatene. Ofte likevel som ulike spesialinteresser som enkelte opplevde måtte kjempes fram til synlighet.

Felles for spørsmål som vold, marginalisering (kvinner, funksjonshemmede), rasisme og økonomiske og sosiale rettigheter (landspørsmål, urbefolkning) og krig/fred problematikk var kampen om å definere virkeligheten eller sannheten. Offerets bilde av sannheten og overgriperens bilde må begge fram i lyset, skal det kunne bli reparasjon og forsoning må en felles sannhet erkjennes og overgrep og urett bekjennes og gjøres opp. Kirken må ikke bare rope ut om urett, men må være en aktiv part i et forsoningsarbeid bygget på veien om sannhet, bekjennelse og oppgjør. Her ligger store utfordringer til å engasjere seg i dette arbeidet mer teologisk og mer analytisk. Det ligger mye potensiale for å koble sammen erfaringer fra ulike aspekter av denne type forsoningsarbeid. Det er også viktig at kirkene ikke arbeider i isolasjon, men knytter sitt engasjement til andre nettverk og organisasjoner som er involvert på ulike områder.

På dette feltet burde det ligge viktige utfordringer til MKR/KR/SKR's arbeidsmåte, med spørsmål om en i større grad vil ha nytte av å arbeide på tvers av den strukturen en nå bruker for faglig arbeid med disse tema.

Programkomiteens arbeid og hovedtrekk i programmet framover

Arbeidet med å konkretisere overordnede programmatisk retningslinjer for KV for neste periode ble som ventet en vanskelig prosess. Prioriteringene skulle hentes ut av generalforsamlingens ulike debatter og møteplasser, med høringene som det viktigste tilfang. Mens høringene på mange måter gikk bedre enn forventet, gitt et svakt forarbeid vedrørende selve prosessen, var det ingen mulighet til et skikkelig arbeid med å prioritere og systematisere innspillene fra de ulike høringene og arbeidsgruppene innen programkomiteen.

Resultatet ble et noe ubalansert dokument, men likevel et som gir rimelig gode overordnede føringer. Det vil imidlertid bli viskig for den nye sentralkomiteen og foreta prioriteringer innenfor re rammene som er trukket opp.

Det ble en del uryddig trav i redigeringen, både når det gjaldt det som ble tatt ut og det som ble tatt inn, og uklart hvem som egentlig hadde ansvar for produktet. I aller siste runde, etter at programkomiteens redaksjonsmedlemmer hadde levert fra seg produktet, ble det gjort endringer av KV ledelsen, f.eks når det gjaldt referanser til relevante prosesser som en kunne bygge på. Rettferd og fred høringens referanse til kultur og evangelium studien som modell for et videre arbeid med menneskelig seksualitet (lansert av flere delegater i høringen) ble for eksempel erstattet med en referanse til arbeidet om ecclesiology and ethics. Sikkert relevant, men likevel litt merkelig og kan lett tolkes til å reflektere hva som av ledelsen tillegges betydning.

Av betydning å notere er at de nye retningslinjene understreker at den teologiske og bibelske basis må legges til grunn for hele arbeidet, som uttrykk for det spesifikke ved KV som et kirkelig arbeidsfellesskap. Det legges også vekt på at en må finne nye arbeidsmåter som videreutvikler arbeid i allianser og arbeid gjennom medlemskirkene, for å redusere tendensen til sentralisering og i større grad trekke på medlemskirkene og nettverkene som ressurs.

Spiritualitet, misjon og evangelisering har fått en mer programmatisk framtreddende plass og enhetsarbeidet er understreket som en hovedprioritering. Programmet bør vel i sin helhet oversettes til norsk som del av bakgrunnsdokumentasjonen til en evt. kirkemøtesak, og brukes av MKR i arbeidet mot sentralkomiteen og de ulike møteplassene der Den norske kirkes representanter kommer i innspill med prosessene i KV. Den videre prioriteringen av arbeidsoppgaver på grunnlag av dette programmet bør følges opp nøye. Det var en del debatt i programkomiteen om hvor nyttig det var å bruke globalisering som et programmatisk tema - det var en debatt jeg tapte. Min vurdering var at dette begrepet har lett for å få en slagside som motepreget sjargon, betyr veldig ulike ting for dem som bruker det, og får fort et slags elitepreg i arumentasjonen.

Den norske kirkes arbeid med disse spørsmål

En generalforsamling samler alle KVs funksjoner på ett sted over kort tid. Møteplassen og inspirasjonskilden, politikk, styring og analyse av dagens utfordringer.

I forhold til de spørsmål som KV nå strever med, vurderte MKR det slik at det strukturelle og kirkepolitiske arbeidet knyttet til generalforsamlingen denne gangen måtte tillegges stor vekt. Den norske delegasjonen fikk store muligheter til å gi bidrag her, og det er min vurdering at det var en riktig satsing fra vår side når delegasjonen ble satt sammen. Det er viktig at MKR fortsatt sikrer en

kompetanse på denne type spørsmål og en prosess som forankrer kompetansen godt i rådsstrukturen og fagkomiteene.

Den norske kirke har gjennom hele perioden hatt et betydelig faglige arbeid gjennom flere av kommisjonene og arbeidsgruppene, og selv om det ikke nødvendigvis vil bli en anledning til en så bred innsats framover, er det viktig å følge dette arbeidet, evt gjennom andre nordiske kirkers representanter slik at det gis tilstrekkelig kontaktflate mot strukturen til å forstå hvordan den nye strukturen vil fungere. En skal også være oppmerksom på de bidrag Den norske kirke kan gi ved å ta på seg nettverksoppgaver eller faglig arbeid på vane av fellesskapet, slik som det skisseres i de programmatisk retningslinjene.

I tillegg er viktig å finne fram til gode virkemidler for å gi flere i den norske kirke økumenisk erfaring og bruke den erfaringen hjemme. En generalforsamlingen er en unik opplevelse i så måte, men ikke den eneste måten å bli eksponert på.

Gitt den betydningen den økumeniske bevegelse har som møteplass og instrument for urfolk, er det gledelig at den norske delegasjonen hadde i alt tre samiske medlemmer. Ikke minst er det nå viktig at samisk kirkeråd og mellomkirkelig råd finner en god kommunikasjon om økumeniske spørsmål som angår begge rådene, og at økumeniske impulser inn i Den norske kirke også får en tolkning gjennom samisk erfaring på denne arenaen. Det bør gjelde teologiske spørsmål så vel som sosialetiske og rettighets spørsmål.

Til slutt et lite bearbeidet ad hoc forslag:

Det er mulig at MKR skulle vurdere å etablere en egen KV-underkomite som følger arbeidet i de ulike grenene av virksomheten litt nærmere enn det en kan gjøre i de regulære MKR møtene, holder seg oppdatert og bidrar til kommunikasjon og debatt. Kanskje i form av noe tilsvarende nasjonalkomiteen for LVF, der i alle fall metodistkirken trekkes inn ut fra sitt medlemskap i KV, Kirkens nødhjelp og andre relevante instanser og organisasjoner.

Rapporten forsinket og avsluttet i Addis Abeba 5.5.99

